

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR PEDAGOGIK OCH SPECIALPEDAGOGIK

”Hon har ingen koll – hon är ju sångerska!”

Genusperspektiv i musikundervisningen

Kati Mäki Lundqvist & Rikard Lans

Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Tvåvetenskaplig kurs och examensarbete, LAU925:2
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt/2013
Handledare:	Lena Skåpe
Examinator:	Ulla Berglindh
Rapport nr:	VT13-IPS-22 U/V VAL LAU925

Abstract

Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Tvårvetenskaplig kurs och examensarbete, LAU925:2
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt/2013
Handledare:	Lena Skåpe
Examinator:	Ulla Berglindh
Rapport nr:	VT13-IPS-22 U/V VAL LAU925
Nyckelord:	musik, genus, ensembleundervisning, jämställdhet, könsroller

---

Sammanfattning

Syfte

Syftet med den här uppsatsen var att undersöka om elever på gymnasieskolans Estetiska program inriktning musik upplevde jämställdhet i ensembleundervisningen. Eleverna på fyra olika skolor inom Skaraborg, årskurs två, har fått svara på en enkät där frågorna utgick ifrån syftet samt våra frågeställningar, vilka var: Bemöts tjejer och killar på samma sätt? Upplever eleverna att vissa instrument är förknippade med killar respektive tjejer? Hur speglas de ”traditionella könsrollerna” i musikundervisningen?

Metod

Vi gjorde en kvantitativ studie och samlade in ett stort antal fakta genom en enkätundersökning med hög standardisering som byggde på påståenden med några öppna frågor, fasta svarsalternativ samt kommentarsfält där eleven kunde yttra sig ytterligare. Vi hade även en öppen fråga om förebilder och varför man valt just det instrumentet man valt. Avslutningsvis fick även eleven redogöra för om han/hon tyckte att olika instrument hade en manlig/kvinnlig eller könsneutral ställning.

Resultat

De vanligaste instrumenten på de fyra skolorna var ensembleinstrument (kompinstrument) inom pop och rock genren. Vi fokuserade på trummor, bas, elgitarr, piano och sång. I undersökningen deltog 78 elever, 47 tjejer och 31 killar. Eleverna har fått svara på vilket instrument eller vilka instrument de spelade, de olika påståenden men också fått chansen att yttra sig genom en övrig kommentar. Resultatet av enkäten stärkte våra tankar kring ensembleundervisningen. Tjejer och killar upplever olikheter kring genusfrågan inom musiken och resultatet tyder på att det fortfarande är en högaktuell fråga när det gäller genus och jämställdhet och som bör fokuseras på. Många av de instrumenten som vi ansågs vara förknippade med killar respektive tjejer stämde överens med elevernas resultat. Ett exempel är att både tjejer och killar ansåg i mycket hög grad att elgitarr och trummor förknippas med manlighet medans piano och sång förknippas med båda könen. Några elever höll sig mycket neutrala genom att skriva att samtliga instrument inte förknippas med något kön. Genom litteraturstudier och jämförelse med andra uppsatser som behandlar musik och genus har vi fått fram ett resultat som vi bedömde stärkte våra tankar om hur eleverna upplevde ensembleundervisningen och lärarnas bemötande.

Innehåll

Sammanfattning

Innehåll

1. Bakgrund	1
1.1. Inledning och val av undersökningsproblem	1
1.2. Centrala begrepp	1
1.3. Problemområdet – större sammanhang och avgränsning	3
1.4. Studiens övergripande syfte	3
2. Litteraturgenomgång och teoretisk anknytning	3
2.1. Styrdokument för jämställdhet	3
2.1.1. Vad säger lagen?	3
2.1.2. Läroplanerna och jämställdhet	4
2.2. Historisk tillbakablick i ämnet genus och musik	5
2.4. Litteratur och tidigare forskning i ämnet	7
3. Syfte och frågeställning	12
4. Metod	13
4.1. Val av metod	13
4.2. Val av enkätfrågor	13
4.3. Val av undersökningsgrupp	14
4.4. För- och nackdelar med den valda metoden	14
4.5. Beskrivning och genomförandet av pilotstudien	15
4.6. Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet i pilotstudien	17
4.7. De etiska aspekterna	17
5. Resultat	18
5.1. Öppna frågor	18
5.2. Enkätfrågor	19
6. Diskussion och slutsatser	23
6.1. Problem	23
6.2. Metoddiskussion	23
6.2.1 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	23
6.3. Vad blev resultatet?	24
6.4. Jämförelser	25
6.5. Slutkommentar och fortsatt forskning	27
Referenslista	29
Bilagor	31

1. Bakgrund

1.1. Inledning och val av undersökningsproblem

Vi stöter ständigt på olika frågor kring manligt och kvinnligt. I vissa fall handlar det om jämställdhet och ibland om olikheter. Det finns många olika frågor som tar upp detta. Denna uppsats grundar sig i vissa tankar och funderingar i och kring dessa frågor och påståenden men inriktar sig framför allt på genusperspektivet i musikundervisningen. Frågor som varför är det mer ok att vara ”pojkflicka” än ”flickaktig pojke”? Vilka instrument är ”manliga” respektive ”kvinnliga”? Varför är det mer uppseendeväckande att en kvinna spelar trummor i ett rockband än att en man gör det? Det pratas om ”tjejband” och mycket sällan om ”killband”, varför är det så?

Även om namnet på uppsatsen syftar på tjejer är inte meningen med denna uppsats att fokusera på det kvinnliga perspektivet. Namnet hade lika gärna kunnat vara ”Hen har ingen koll, hen sjunger ju” men fakta återstår. De som väljer sång som huvudinstrument är oftast tjejer samt att de som sjunger möts ofta av förutfattade meningar att man inte riktigt har koll på t.ex. den musikaliska formen. Vårt mål är att objektivt granska båda köns synpunkt utan att något kön ska bli offer och något kön ska svartmålas. Många frågor och funderingar ligger alltså till grund till denna uppsats men då uppsatsens storlek är begränsad, begränsar även vi detta till musikundervisningen och närmare sagt ensembleundervisningen och hur eleverna upplever den. Vi ska sträva efter att inte fokusera i generella genusfrågor utan att verkligen ha musikanknytning i våra funderingar.

På våren 2007 skrev en av denna undersökningens författare (Mäki Lundqvist) i en 5-poängs uppsats i ”Jämställdhet i musikundervisningen” där hon undersökte genusperspektivet i musikundervisning, dvs. hur eleverna blir bemötta och uppmuntrade i ensemblesammanhang beroende på vilket kön de är. Ämnet kändes väldigt intressant vilket är anledningen till att vi vill forska vidare och djupare i ämnet. Vi vill alltså utforska hur ungdomar upplever att vi vuxna bemöter dem och om vi upplevs ha samma förväntningar på killar och tjejer, och om vi uppmuntrar dem lika mycket till samma sak (t.ex. att spela trummor) eller om vi lärare utgår t.ex. ifrån att tjejer ska sjunga och killar ska spela kompinstrument.

Numera finns det många flera böcker i ämnet genus och även med anknytning till musiken än vad det gjorde för fem år sedan. Det finns även ett flertal uppsatser som handlar om ämnet. Dessa undersökningar ska vi jämföra vår undersökning med. Givetvis försöker vi hitta en ny vinkel till problematiken och inte bara upprepa det som vi eller någon annan tidigare gjort.

1.2. Centrala begrepp

I uppsatsen används följande begrepp som är hämtade ur <http://www.jamstalldskola.se/vad-ar-jamstallldhet/ordlista-vad-ar-jamstallldhet.shtml> :

Jämställdhet

Jämställdhet kan definieras som lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för kvinnor och män. Jämställdhet handlar alltså om maktförhållanden och relationer mellan kvinnor, män, flickor och pojkar. Jämställdhet råder när kvinnor och män har

samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter i samhället vad gäller saker som t.ex. inflytande, ekonomiskt oberoende, arbetsvillkor, utbildning och ansvar för hem och barn.

På samma hemsida fortsätter beskrivningen följande:

Jämställdhet har både en kvantitativ och en kvalitativ dimension. Med den kvantitativa dimensionen menas en strävan efter en jämn könsfördelning, det vill säga lika många män och kvinnor. Den kvalitativa dimensionen handlar om lika villkor för kvinnor och män. Det är den dimensionen som avses i förskolans och skolans styrdokument. Uppdraget är att skapa lika villkor för flickor och pojkar. En stor del av det handlar om bemötande och förhållningssätt hos pedagogen. Jämställdhet reduceras ibland till att enbart handla om kvantitet. Det finns synpunkter på att en jämn könsfördelning bland förskolans pedagoger eller att ha lika många flickor och pojkar i klassrummet ska ge jämställdhet. Styrdokumenten tar dock inte alls upp sådana frågor. Pedagoger kan agera ojämnt oavsett vilket kön de själva har och oavsett hur många barn av respektive kön som finns i gruppen.

Jämställdhet handlar om rätten att utan begränsningar på grund av sitt kön, till exempel omvärldens olika förväntningar på vad flickor respektive pojkar ska vara och göra, kunna ha inflytande både i sitt eget liv och i samhället. De mänskliga rättigheterna handlar om alla människors lika värde och rätten att inte bli sämre behandlad på grund av hudfärg, kön eller liknande. Jämställdhet är alltså en demokrati- och rättighetsfråga.

(<http://www.jamstalldskola.se/vad-ar-jamstalldhet/definitioner.shtml>)

Man ska inte blanda ihop jämställdhet och jämlikhet, som innebär alla människors lika värde.

Genus

Genus kommer från det engelska ordet *gender* och innefattar det som vi anser vara det sociala och kulturella könet. Med det menas de uppfattningar och föreställningar som finns i vårt samhälle om vad som vi tycker kännetecknar det som är kvinnligt och manligt. Genus konstrueras hela tiden; det skapas utifrån våra värderingar, attityder och erfarenheter. Det är inte bara vi själva som skapar det individuellt utan det skapas gemensamt i samhället. Det förändras ständigt och ser olika ut i olika miljöer, tidsepoker och världsdelar. Genus ska inte blandas ihop med kön, som står för den biologiska aspekten.

Genusperspektiv

Genusperspektiv innebär att man är medveten om genusfrågor i planering och utformning av verksamheten (i detta fall, skolan) och tar med dessa aspekter.

Genusmedvetenhet

Att vara genusmedveten innebär att man, i detta fall som lärare, är medveten om sina egna och sin verksamhets föreställningar om manligt och kvinnligt. Det innebär även att man är medveten om hur dessa föreställningar påverkar verksamheten.

Könsroller

Könsroller är bestämmande för intressen, attityder, värderingar, inläring av olika färdigheter, tänkesätt och synsätt. Beroende på könsrollernas utformning i olika

samhällen kommer därför män och kvinnor att utforma mer eller mindre ”manligt” respektive ”kvinnligt” beteende. I uppsatsen används begreppet till att beskriva olika ”typiska” beteenden som män respektive kvinnor har.

1.3. Problemområdet – större sammanhang och avgränsning

Vad kan det då finnas för problematik om att skriva om genus och vinkla detta mot ensembleundervisning?

Då ämnet i fråga är ett mycket stort och brett ämne finns det givetvis många olika sätt att knyta an till detta. Genusfrågor är något som påverkar och belyses på många olika sätt och i olika områden. Det är också något man kan se som en förändringsprocess som aldrig slutar. Diskussioner kring genus kan ses som något som alltid kan diskuteras och utvecklas. Ett exempel på detta är ”Genussamtal på manifest” ett samtal som gick under namnet ”Musikliv i balans” som leddes av kulturjournalisten Petra Markgren Wangler där man behandlar området kring tjejers maktpositioner i musikbranschen. (<http://statensmusikverk.se/musikplattformen/artikel/genussamtal-pa-manifest/>)

Rent historiskt har de olika genusfrågorna belysts inom musiken på olika sätt. I slutet av 1700-talet var exempelvis pianospel direkt kopplat till undervisning för flickor. Spetze skriver i en artikel på hemsidan http://www.lararnashistoria.se/article/enskilda_skolor_1800-tal just om flickskolorna och vilka ämnen flickor fick undervisning i. Varför fick inte pojkar pianoundervisning kan man fråga sig? Spetze skriver även att det enbart fanns en allmän skola, Statens Normalskola i Stockholm, i hela Sverige för flickors högre utbildning 1880. Detta kan också givetvis tas med i beräkningen när man pratar om genus i skolan. Flickor har inte haft samma chans till utbildning genom tiderna. När man vinklar detta mot dagens musik så finns det även där en mängd olika områden som kan belysas och diskuteras. I denna uppsats väljer vi att avgränsa ämnet att dels närma oss genusfrågor inom musiken och inom musiken avgränsa oss till en viss ålder samt ensembleundervisning på estetiska programmet inriktning musik.

1.4. Studiens övergripande syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka om eleverna upplever jämställdhet i ensembleundervisningen på gymnasiet. Vi berör även bemötande, instruments koppling till könstillhörighet och traditionella könsroller i musikundervisningen. Efter litteraturgenomgången kompliteras ett mer preciserat syfte.

2. Litteraturgenomgång och teoretisk anknytning

2.1. Styrdokument för jämställdhet

2.1.1. Vad säger lagen?

I den svenska skollagen som utfärdades 2010 (SFS 2010:800) står det i 4-5 § att:

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande

demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

I 8§ står även att ”Alla ska, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i denna lag”. Alla barn och ungdomars rätt till utbildning påpekas således på en mängd olika ställen. I diskrimineringslagen (SFS 2008:567) finns bestämmelser som har till ändamål att ”motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder”. Som lärare är det viktigt att ta hänsyn till samtliga delar i skollagen. Frågan är om vi påverkar valet av intressen i musiken eller om vi uppmuntrar till elevens eget intresse och egna val och på det sättet främjar lika rättigheter och jämställdhet. Som Wedin (2011) uttrycker det: ”Jämställdhet i skolan innebär att samvaron och arbetsklimatet ska präglas av rättvisa, demokratiska värderingar och en maktbalans mellan flickor och pojkar”. (s. 26) Främjar vi maktbalans mellan tjejer och killar eller upprepar vi gamla omedvetna mönster som baseras på samhällets normer, dvs. att mannen är normen? Normer kring kön borde inte begränsa tjejers och killars möjligheter till lärande och utveckling och till att göra de val de vill göra utifrån sin person, och inte utifrån sitt kön. ”Brist på jämställdhet får negativa konsekvenser för individens lärande. Ojämställdhet kan klistra på vissa egenskaper på individer och hindra dem från att tänka fritt om sig själva och sin omgivning.” (Wedin, 2011, s. 27)

Utformningen av undervisningen – alltså inte bara vad man tar upp i undervisningen utan även hur – är betydelsefullt för jämställdhet. Främjar undervisningen lika villkor och jämställdhet eller gynnar den bara ett av könen? Arbetet med värdegrund är en viktig del av undervisningen. Jämställdhet är en del av skolans värdegrund och därmed är det viktigt att det genomsyrar all undervisning.

Problematiken när det gäller frågor om sin egen undervisning och bemötande av eleverna är att man som lärare oftast är ensam i undervisningssalen vilket leder till att det inte blir objektivt och att det kan vara svårt att bli medveten om sin egen undervisning och hur lika man behandlar sina elever. Detta är ett problem som samtliga lärare berörs av.

2.1.2. Läroplanerna och jämställdhet

Enligt Skolverket (2011) är gymnasieskolans läroplan när det gäller arbetet med jämställdhet följande:

Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som utbildningen ska gestalta och förmedla. Skolan skall aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Eleverna skall uppmuntras att utveckla sina intressen utan fördomar om vad som är manligt och kvinnligt. (s. 5)

Vidare säger de att: ”Enligt skollagen ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.” (s. 11) Det innebär alltså att vi

lärare måste se till att undervisningens innehåll och upplägg speglar både manliga och kvinnliga perspektiv.

Jämställdhet mellan könen är ett begrepp som har funnits med i läroplanerna redan sedan 1960-talet men enligt Wahlgren (2009) har den betonats i högre grad i den svenska läroplanen sedan 1970-talets början. Sedan tio år tillbaka finns det även genuspedagoger i många skolor som har uppdraget att verka som resurspersoner för resten av skolpersonalen och hjälpa dem att uppfylla läroplanens värdegrundsmål om jämställdhet mellan kvinnor och män – att arbeta med jämställdhet är ju en obligatorisk del av undervisningen enligt skollagen och läroplanerna, inte något man väljer till i mån av tid. Wahlgren (2009) menar däremot att ”det är en vanlig uppfattning att eleverna på gymnasieskolan är jämställda och att jämställdhetsfrågan är ett överdrivet problem som lärare inte behöver arbeta med” (s. 15). Wahlgren menar vidare att jämställdhet dock är en pedagogisk fråga och att lärare borde ha kunskap om genusperspektiv och hur ungdomar påverkas av normerna som styr dem i vardagen och av lärarna och deras förhållningssätt. Det är därför det är viktigt för varje enskild lärare att vara medveten om ens inställning och sätt att bemöta de olika könen så att vi kan främja jämställdhet. Målet är, som Hedlin (2006), uttrycker det: ”att flickor och pojkar, kvinnor och män, ska känna sig friare att göra val som inte styrs av begränsande uppfattningar och normer om vad som är manligt och kvinnligt. Först då kan var och en välja efter sina personliga intressen och behov. Först då får vi valfrihet på riktigt”. (s. 17-18)

Wedin (2011) menar att man ibland behöver behandla tjejer och killar olika för att de ska få möjlighet att få ”likvärdiga villkor och förutsättningar att upptäcka, pröva och utveckla sin fulla potential” (s. 40):

En inte alltför ovanlig ståndpunkt bland skolpersonal är att vi behandlar flickor och pojkar lika, vi gör ingen skillnad. Personalen har en bild av att de behandlar barn och elever på ett könsneutralt sätt. Men istället kan de sägas vara könsblinda. Att ge flickor och pojkar likvärdiga villkor handlar sällan om att behandla dem exakt lika, det kan tvärtom leda till ökad ojämställdhet. En strävan efter att ge flickor och pojkar likvärdiga villkor kan istället innebära att det ibland är nödvändigt att behandla dem olika. (s. 40)

Detta skulle kunna innebära i musikundervisningssammanhang t.ex. att man tar tjejer som spelar gitarr och ger dem extra grupplektioner för att komma i kapp med killarna, som oftast har börjat spela gitarr mycket tidigare än tjejer. Samma sak skulle man kunna göra för killar i t.ex. körsång där det ofta tar längre tid för dem att lära sig sin stämma än vad det tar för tjejer.

2.2. Historisk tillbakablick i ämnet genus och musik

Gannerud (2003) skriver om den dominerande samhälleliga genusordningen som fortfarande kan påstås vara ”vid liv” och bidra till patriarkalismen och ojämställdheten:

Under hela 1800-talet dominerades den samhälleliga genusordningen av en särartsideologi, som betonade skillnader mellan könen. Denna präglade de dominerande föreställningarna om kvinnors och mäns egenskaper och förmågor. Föreställningen om en väsensskillnad mellan könen var djupt förankrad och användes för att förespråka vitt skilda levnadsbanor och verksamhetsfärer för män och kvinnor./.../Det var en tid där en tydlig uppdelning mellan en offentlig och en privat sfär betonades, en uppdelning som också skapade och upprätthöll en könsfördelning. (s. 16)

Kvinnorna ansågs höra till hemma och inte synas för mycket, inte heller i musiksammanhang.

Corduneanu (2009) citerar Öhrström & Ramsten (*Kvinnors musik*. 1989.) följande:

Tittar man tillbaka i historien kan man se att kvinnor alltid har spelat instrument, men det har funnits olika faktorer som påverkat vilka instrument som kvinnorna fick spela. Redan under antiken fanns traditioner som präglade kvinnors och mäns musicerande. Kvinnor spelade oftast på svagt klingande instrument i hemmamiljöer medan männen spelade trumpet och horn i krigiska sammanhang och för världsliga härskare (Öhrström & Ramsten, 1989). Männen syntes och hördes mest.

Under renässansperioden i Europa kan man tydligt se att det fortfarande rådde klara riktlinjer angående vad som var kvinnligt och manligt. I 'Musikalischer Almanach' kunde man 1784 läsa hur löjligt det ser ut med en kvinna som spelar kontrabas i krinolin eller en fiolspelande kvinna med vida, flaxande ärmor eller en som blåser horn i hög peruk. (Öhrström & Ramsten, 1989). (Corduneanu, 2009, s. 1)

Även Andersson (2007) uppmärksammar kvinnornas roll i samhället dvs. att vara hemma och deras musicerande som inte heller hörde till utanför hemmets fyra väggar.

Flickors rätt till utbildning startade i Sverige så sent som på 1800-talet och då som flickskolor med målsättningen att förbereda kvinnan i hennes funktion som maka och mor (Richardson, 1977, s. 126). Den musikhistoria vi läser om, om män, skriven av män är den som råder i skolor och på musikhögskolor. Den tar enbart upp de stora tonsättarna som till exempel Bach, Mozart, Haydn och Beethoven, inte en enda kvinnlig tonsättare. Jakob Derkert, fil doktor och lektor i musikvetenskap skriver i tidningen Nutida musik/tritonus 2003 nr1 att kvinnor som tonsättare var väl representerade i hemmet och i salongen men på konsertscenen och i operahuset var de manliga tonsättarna totalt dominerande. Att skriva symfonier ansågs för kvinnor vara alldeles för avancerat. Hemmet var den borgerliga kvinnans sfär och affärlivet och offentligheten var den borgerliga mannens. Hemmamusicerandet var kvinnans sysselsättning medan offentliga konserter och operaföreställningar med undantag för sångerskor och harpister, var männens territorium. Den första vågen av kvinnliga tonsättare kom i samband med kvinnors rätt till rösträtt och medborgarrättsrörelsen i början av förra seklet. Den andra vågen kom med kvinnorörelsen på 1970-talet och framåt (Derkert, 2003, s. 5 – 8). Alltså kvinnors musicerande för 200 år sedan var kopplat till hemmet precis som flickskolorna och dess förberedelse för familjelivet och hemmet på 1800-talet. (Andersson, 2007, s. 6)

I sin bok *Feminine Endings. Music, gender, and sexuality* beskriver McClary (1991) hur vår identitet och socialisering utformas av bl.a. musik:

Thus music is able to contribute heavily (if surreptitiously) to the shaping of individual identities: along with other influential media such as film, music teaches us how to experience our own emotions, our own desires, and even (especially in dance) our bodies. For better or for worse, it socializes us. (s. 53)

Hon menar även att historiskt sätt påverkas vår identitet och synsätt fortfarande av den gamla patriarkalismen, t.ex. genom operan Carmen (från 1875, baserat på en bok med samma namn från ca 1845) som fortfarande är inspirationskälla till filmmanus och böcker, och som på detta vis infiltrerar populärkulturen och påverkar vår bild av könsrollerna även i nutid.

Frågan är om man kan påstå att läroplanen och skolans styrdokument fortfarande påverkas av historiska synsätt. Det verkar i alla fall som att det gamla synsättet fortfarande påverkar våra val av instrument och hur vi lärare uppmuntrar våra elever helt omedvetet.

2.3. Litteratur och tidigare forskning i ämnet

Vi kommer att i detta kapitel summera och jämföra litteratur som vi tycker är relevant och intressant att hänvisa och referera till. Det finns givetvis en mängd litteratur som har med genus och musik att göra men vi har valt att avgränsa oss till följande litteratur. Viss litteratur har enbart fokus på genus i skolan utan musikanknytning men som vi kände var relevant ändå eftersom den fokuserar på lärarens roll, dennes förväntningar mot och kommunikation med eleverna. Även något ord om genus generellt kan vara i ordning eftersom vi människor påverkas av de genusförväntningarna samhället har på oss. När man pratar om genus generellt, verkar det enligt forskning vara det manliga könet som ses som normen och det kvinnliga könet som avvikande (eller "the Other" enligt Paechter, 1998). Paechter (1998) tar upp det faktum att vi alla dock har både feminina och maskulina sidor:

Women and men can inhabit and adopt a variety of femininities and masculinities. Some of these confer prestige and power, others are stigmatized and subordinate. (s. 93)

Hon uppger att vissa egenskaper har högre status och prestige medan andra är av lägre värde. Hon forskar vidare i sin bok vad det är som händer med skolelever som har det andra könets kvaliteter eller väljer t.ex. ämnen som mest förknippas med det motsatta könet. Detta är intressant för oss och vår undersökning eftersom vi vill ta reda på hur de elever som har valt ett icke-könsstereotypiskt instrument upplever omgivningens reaktioner, i detta fall ensemblelärares.

I vår uppsats är vi intresserade av att få veta hur elever uppfattar att de blir bemötta av lärare; får tjejer och killar samma behandling, bemötande och uppmuntran? Det har förstås mycket att göra med lärarnas (oftast omedvetna) förväntningar och värderingar. I sin bok *Lärararbetes relationella praktiker – Ett genusperspektiv på lärares arbete* (2003) säger Gannerud att: "Skolan som institution ses ofta som genusneutral, men genus är på något sätt en integrerad del i alla samhälleliga institutioner, i deras organisation och grundläggande förutsättningar." (s.4) Hon menar att i skolan finns det genusregim som avspeglar den övergripande samhälleliga genusordningen som "kommer till uttryck i värderingar och normer, i skolans organisation, innehåll och arbetsformer och även i olika mönster i sociala praktiker och relationer" (s. 5). Denna regimen enligt Gannerud är manligt betonad och hon menar att de kvinnliga värderingarna är osynliggjorda eller har lägre värde. Skolan och dess verksamhet har "i sin målsättning, innehåll och struktur genomsyrats av värderingar som kan relateras till manligt genus, medan arbetet till största delen utförs av kvinnor" (s. 19).

Även om Ganneruds forskning fokuserar sig på lärare och inte direkt på det som vi i vår uppsats fokuserar på, är det indirekt mycket intressant på grund av att vår undersökningsgrupp (dvs. gymnasieelever) a) går i skolan där dessa genusregimer finns och b) blir hela tiden bemötta av lärare som är påverkade av organisationen, innehållet och arbetsformer på sin arbetsplats som påverkar hur de bemöter eleverna. Lärarnas attityder och förväntningar påverkar hur jämställt de bemöter eleverna och lärarutbildningen har fått kritik för att jämställdhet har behandlats som en attitydfråga i stället för ett kunskapsområde. Det har varit anledningen till att nytexaminerade lärare har varit dåligt förberedda på att fullfölja skolans jämställdhetsmål. Reformeringen av lärarutbildningen har dock förbättrat situationen något. (Hedlin, 2006)

Även Wedin (2011) berättar om lärarnas bristande förståelse för frågor kring jämställdhet – Skolverket har märkt en bristande kunskap i jämställdhetsfrågorna vilket är anledningen till att det händer så lite när det gäller jämställdhetsarbete i skolan:

Jämställdhet är ett kunskapsområde och brist på kunskap leder till en oförmåga att upptäcka de könsmonster som finns i den egna verksamheten. Personalen återskapar på så sätt omedvetet könsstereotypa värderingar. De är så vana vid ojämslällda mönster att de upplever dem som "normala" och anser heller inte att de som personal gör någon åtskillnad vad gäller villkoren för flickor och pojkar. Kunskap måste alltså vara grunden i ett arbete för jämställdhet. Framför allt gäller det kunskapen om de könsmonster som finns i den egna verksamheten och metoder för att konkret arbeta med dessa. (s. 14)

Man kan dock belysa att de sista åren gjorts försök till att komma mer tillrätta när det gäller lärarnas syn på genus och frågor kring detta. Ett exempel på detta är en artikel från TT Spektra som skriver på [http://www.unt.se/inc/print/konsroller-i-kulturskolan-
under-lupp-1749047-default.aspx](http://www.unt.se/inc/print/konsroller-i-kulturskolan-
under-lupp-1749047-default.aspx): "De traditionella könsrollerna i landets kultur- och musikskolor skall förändras. Sveriges musik- och kulturskoleråd får 550,000 kr från Statens musikverk till projektet "Genusfällor", Rapporterar Sveriges Radios "Mitt i musiken". I samma artikel kan man läsa följande: "Några genuskillnader som ska uppmärksammas är att det är vanligast att flickor sjunger och pojkar spelar instrument, att pojkar improviserar medan flickor spelar efter noter."

Högskolan för scen och musik vid Göteborgs Universitet har gett ut en rapport om ett projekt mellan 2009 och 2012 som innebär att lyfta fram synen på musiker- och musklärarnas utbildning ur ett genusperspektiv, Musik och Genus röster om normer, hierarkier och förändring. Ett av projektets mål är följande: "Vi ska efter 2012 ha ett långsiktigt kritiskt förhållningssätt både ur ett genusperspektiv och ur andra normkritiska perspektiv där personal och studenter ta ansvar för dessa frågor". (Olofsson, 2012, s.13) Anders Jormin, lärare på improvisationsutbildningen säger i en intervju i rapporten: "Man får nog mer stöttning från vuxenvärlden om man väljer att spela flöjt i en symfoniorkester än om man väljer en karriär som fri konstnär. Detta möter givetvis både unga kvinnor och unga män, men jag tror att det, med våra sociala normer, ses som ett särskilt radikalt val om man är tjej". Rapporten belyser många olika fall där synen på manligt och kvinnligt inom musiken diskuteras. I rapporten diskuteras även jämställdhet inom den konstnärliga praktiken.

Hur har det då sett ut i skolorna när det gäller jämställdhet? Wernersson (2006) beskriver en studie som gjordes i slutet av 70-talet i England. En pedagog som hette Dale Spender spelade in sina egna och andras lektioner och beskrev hur lärare fördelade sin uppmärksamhet mellan elever av olika kön.

Resultaten visade att pojkar ofta talade dubbelt så mycket som flickor i interaktionen med läraren. Spender prövade då att systematiskt uppmärksamma flickor mer än "normalt". Trots bestämda avsikter lyckades hon inte fördela kontakterna jämnt. Som bäst fick flickorna 42 procent av uppmärksamheten och då var hennes upplevelse att hon gått för långt och favoriserat flickorna (Spender, 1982 s 56). Pojkarna protesterade också över att flickorna fick mer utrymme, och även flickor gav uttryck för att de tyckte det var okej att lärare tog mer hänsyn till pojkar och deras intressen. (Wernersson, 2006, s. 40)

Frågan är om det har hänt mycket sedan 1970-talet i skolans värld när det gäller jämställdhet. Det vi undrar över är om våra elever upplever att det är på detta vis i ensembleundervisningen, nu på 2010-talet.

I sin bok *Den långa vägen till en jämställd gymnasieskola* (2009) gör Wahlgren en studie om gymnasieskolans jämställdhetsarbete. Hon menar att: ”pojkar och flickor inte har samma erfarenhet från klassrumsarbetet” (s. 19). Enligt henne visar studier att ”skolan i sin struktur är gammaldags och producerar därför genusifierade personer som reproducerar genusmönster och strukturer i klassrummet. Pojkar och flickor blir behandlade olika i klassrummet, pojkar får av pedagogerna mer avancerade frågor och fler följdfrågor samt att de får längre tid på sig att svara än vad flickorna får.” (s.20) Detta är intressant ur vår undersökningssynvinkel eftersom i vår enkät (bilaga 2) har vi försökt att ta reda på hur eleverna upplever återkopplingen de får av ensembleläraren och om de upplever att tjejer och killar får samma instruktioner och uppmuntran av läraren – dvs. hur kommunikationsflödet ser ut och om det är likvärdigt oavsett vilket kön eleven har.

30-40 år sedan var tanken av att det skulle kunna finnas skillnader mellan mäns och kvinnors sätt att förhålla sig till musiken främmande för forskningen. Numera finns det dock relativt mycket forskning om detta. Bossius & Lilliestam (2011) menar följande:

Medan tjejer i musikskolan oftare väljer instrument som piano, flöjt och fiol vill killar hellre spela elgitarr, elbas och trummor. Killar spelar i högre grad än tjejer i rockband, och genrer som hårdrock och jazz förknippas mer med killar än med tjejer som snarare tycks föredra mjukare pop./.../Det finns mer forskning som bekräftar dessa mönster än som motsäger dem. Fortfarande kan ”tjejband” och kvinnliga trummisar och elgitarrister bemötas med förvåning. Medan det är ganska lätt att få kvinnor till en kör kan det ofta vara svårt att hitta manliga sångare, särskilt tenorer. Det tycks vara en vanlig tanke bland män och killar, särskilt från arbetarklass, att det är omanligt att sjunga. Yrken som musikjournalister och musikproducenter är kraftigt mansdominerade och det samma gäller personalen i musikaffärer, skivbutiker och branschorganisationer. (s. 43-44)

Även Tiderman (2010) skriver i sin magisteruppsats *Rockbrudar – En intervjustudie* följande:

Kvinnor är mest sysselsatta i genrer som anses vara ”mjukare”, männen utövar ”hårdare” musik. Kvinnor spelar också hellre instrument som fiol, piano och flöjt. Körsångstraditionen är också ett fält som övergripande beträds av mestadels kvinnor. Många pojkar och män anser att det är ”töntigt” att sjunga. Tills för några tiotal år sedan var det också ovanligt med kvinnliga musiker i symfoniorkestrar, eftersom symfonin tillhör en typiskt manlig musikform. Det är fortfarande manlig övervikt i Sveriges största symfoniorkestrar men både Göteborgs och Stockholms symfoniorkestrar hade 2009 30 % kvinnliga musiker. Även inom yrkesgrupperna musikproducenter, tekniker, musikjournalister, och musikarrangörer är kvinnor undantag. Av medlemmarna i föreningen Svenska Tonsättare är 10 % kvinnor och i föreningen Svenska Kompositörer av Populärmusik utgörs 15 % av medlemsantalet av kvinnor. (s. 12)

Lilliestam (2006) berättar om hur litteraturvetaren Hillevi Ganetz beskriver hur ”kvinnliga musiker har lättare att hantera rollen som mjuk och intim singer-songwriter är som tuff, aggressiv och utagerande rocktjej.” (s. 166) Lilliestam menar vidare att:

Ovanpå detta finns bilden av tjejer som har svårt att lära sig behärska förstärkare och annan teknisk utrustning kring musikutövandet./.../Det är en ytterst vanlig erfarenhet att kvinnliga rockmusiker inte blir tagna på allvar. (s. 166)

Detta är intressant för vår undersökning eftersom det berör frågor som ”könstypiska” instrument – att vissa instrument tydligen anses kvinnliga respektive manliga – och att det verkar råda en uppfattning att ”att sjunga är för tjejer” bland många av det manliga könet.

Lilliestam (2006) skriver även om seglivade uppfattningar om vad som är manliga respektive kvinnliga instrument, vilket uppenbarar sig när elever ska välja instrument i musikskolan. Han menar också att:

Elevers val av musikstil och musikinstrument styrs i hög grad av stereotypa föreställningar om vad som anses passa för tjejer och killar./.../De som gör tvärtemot schablonen, killar som spelar klassisk musik och tjejer som spelar rock, kan ha det svårt. Musikutbildningar verkar snarare förstärka än motverka traditionella genusmönster när det gäller musik. (s. 168)

Men hur upplever eleverna själva att det är med jämställdhet i musikundervisningen? Brandebo & Sevä's (2009) examensarbete om hur fem kvinnliga gymnasieelever upplever deras deltagande i ensemblespel är mycket intressant och i högsta grad aktuell för vår undersökning. Enligt dem är det många tjejer som börjar spela ett kompinstrument (gitarr, piano eller bas) men slutar lika fort. Även Brandebo och Sevä har en frågeställning huruvida de (fem) kvinnliga instrumentalister upplever att ensembleundervisningen är på lika villkor. De undrar också om könsstereotyper och (brist på) förebilder har påverkat deras val av instrument. Även de menar att:

Olika musikinstrument och musikstilar associeras av de allra flesta människor, både musiker och icke-musiker, till stereotypa könstillhörigheter. De flesta musiker är män och det ses fortfarande ovanligt med kvinnor som spelar de typiska rock/pop/jazzinstrumenten och kvinnor tar hellre rollen som sångerska och inte instrumentalist. (s. 4)

De menar vidare att kvinnliga och manliga instrumentalister möts av olika förväntningar och att de kvinnliga instrumentalisterna måste "bevisa att de är bra" på ett annat sätt än de manliga.

De fem gymnasietjejer Brandebo & Sevä intervjuade säger sig alla känna igen bilden på att killar spelar instrument och tjejer sjunger. De intervjuade tycker även att det finns en stor brist på kvinnliga förebilder. De tycker dock inte att det har påverkat deras musicerande. Alla informanterna upplever ensembleundervisningen som jämställd, dock märker de att när det är en ensemble som spelar och det finns två gitarrister varav en är kille och en är tjej, är det alltid killen som får den mer framträdande rollen som sologitarrist. Det verkar också vara viktigt med återkoppling (feedback) – enligt en av eleverna är "lärarnas attityd en viktig del i undervisningen" samt att "uppmuntran och stöd som uteblir och uppmuntran som inte känns uppriktig medför en negativ känsla" (s. 12).

Vad Brandebo & Sevä (2009) kom fram till att de tjejer som väljer att spela "manliga" instrument gör det trots på bristen av förebilder och av viljan av att få spela tillsammans med andra. De menar dock att det skulle behövas flera kvinnliga förebilder "för att lättare socialiseras in i rollen som instrumentalist" (s. 14). De menar även att "en större medvetenhet i musklärarkåren om könssocialisation och dess konsekvenser för instrumentval, ensemblespel och fortsatta musikstudier i längden kan bidra till en ökning bland kvinnor som instrumentalister i rock/pop/jazzgenren" (s. 14). Naturligtvis finns det dock många fler faktorer till instrumentval än bara könstillhörighet, som t.ex. eventuella tillgängliga instrument i hemmamiljön, de ekonomiska möjligheterna och musiksmak.

Corduneanu (2009) har skrivit ett examensarbete om musklärares syn på förhållandet mellan genus och val av kompinstrumenten (trummor, bas, gitarr och piano) inom pop-

och rockgenren. Corduneanu intervjuade fyra stycken musklärare och ville få svar på hur de inom sitt yrke med sina idéer om manligt och kvinnligt skapar möjligheter och hinder i undervisningen. Hon själv menar att: "Ett enkelt sätt för en lärare att inspirera sina elever till att testa ett nytt instrument eller en ny genre är att presentera ett brett spektrum av förebilder." (s. 18)

Corduneanus undersökning visar att det är skillnad mellan hur manliga och kvinnliga lärare förhåller sig till genus i undervisningssammanhang. Musklärare som har intervjuats är alla mer eller mindre medvetna om den manliga dominansen bland instrumenten trummor, bas, gitarr och piano, men de kvinnliga lärarna verkar engagera sig mer och försöker på egen hand inspirera sina kvinnliga elever till att spela ett instrument. Det diskuteras sällan frågor som rör genus på de medverkandes arbetsplatser och anledningen ligger i att instrumentens ojämna fördelning inte ses som ett problem.

Andersson (2007) har skrivit en uppsats om hur genus (vårt socialt skapade kön) skapas i en musikpedagogisk verksamhet. Hon har undersökt frågor om det finns någon skillnad mellan pojkar och flickors intresse i ämnet musik, val av instrument eller agerande i undervisningen och om hur eleverna bemöter varandra, hur bemöter läraren eleverna och tvärtom ur ett genusperspektiv? Anderssons studie utfördes på en högstadieskola med hjälp av observationsmetoden och slutsatsen visade på skillnad mellan könen genom att generellt sett dominerade pojkarna musiklektionerna genom att prata, bråka och ta mer uppmärksamhet än flickorna. En stor del av lärarnas uppmärksamhet riktades åt pojkarnas bråk vilket försvagade musiklektionens kvalitet och påverkade undervisningens innehåll negativt. Andersson menar att: "Genom killarnas tydliga tendenser att dominera upprätthölls de traditionella könsrollerna." (s. 2) För övrigt menar hon att åtminstone på de klasser hon undersökte uppträdde läraren likvärdigt mot tjejer och killar, vilket är intressant även för vår undersökning eftersom det är en av sakerna vi undrar över.

Sedan Mäki Lundqvist (en av denna undersökningens författare) gjorde sin första undersökning i området genus och musik i 2007 har det gjorts många flera undersökningar som berör ämnet vilket innebär att det finns mycket mer litteratur tillgängligt. Ämnet jämställdhet i skolan är mycket aktuell och det känns hoppningivande att det finns intresse för forskning i området. Frågan är om ämnet genus, musik och jämställdhet uppmärksammas mera på musikhögskolorna och det är anledningen till att de som tar examen är mer intresserade av ämnet eller om intresset föds av egna funderingar eller samhällsdebatt. Det som i varje fall är önskvärt är att när vi har fått kunskap att vi kan sätta teori i praktik.

Den undersökningen som är närmast vår egen är Brandebo & Sevä's (2009) undersökning om hur fem kvinnliga gymnasieelever upplever deras deltagande i ensemblespel och det ska bli intressant och se om vi kommer fram till samma slutsatser.

3. Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka om eleverna på Estetiska programmet inriktning musik, år två, upplever jämställdhet i ensembleundervisningen på gymnasiet. Våra frågeställningar är:

- Upplever tjejer och killar att de bemöts på samma sätt?
- Upplever eleverna att vissa instrument är förknippade med killar respektive tjejer?
- Hur speglas de traditionella könsrollerna i musikundervisningen? Med ”de traditionella könsrollerna” menar vi de normer och förväntningar som finns i samhället när det gäller vårt kön.

Resultatet av undersökningen kommer även att jämföras med tidigare forskning samt knyta an till annan litteratur. Varför är det fler män och killar som spelar exempelvis elgitarr och trummor och varför är det oftast tjejer som sjunger inom skolan? Denna fråga är lätt att ställa sig om man jobbar som lärare i musik eftersom man märker en tydlig tendens till att välja ”könsstereotypiska” instrument.

I och med att genusfrågan varit högaktuell i olika nivåer inom utbildningsområdet exempelvis Göteborgs Universitet som gjort en utredning kring just genus inom musiken anser vi att vårt syfte och frågor på så sätt även är aktuella inom gymnasiet.

4. Metod

4.1. Val av metod

Vi har bestämt oss för att göra en kvantitativ studie och samla in ett stort antal fakta som vi sedan ska försöka analysera och dra några slutsatser av. För att få in ett stort antal fakta måste undersökningsgruppen vara relativt stor. Vi har tänkt använda en enkätundersökning som metod. I mån av tid skulle vi även vilja observera ensembleundervisning. Detta skulle bli en kvalitativ del av denna undersökning.

Anledningen till att vi väljer enkätundersökning som metod är att vi vill tror att detta leder till att lättare nå tillfredsställande svar på de frågor som vi vill få svar på. Genom en enkätundersökning kommer vi åt ett större urval elever än vad intervjuer ger. Vi har dessutom i enkäten gett utrymme för att ge eleven chans att yttra sig genom egna kommentarer eller motiveringar. Vi tror också att denna metod ger en större ärlighet i svaren än en intervju kan ge då eleven svarar helt på egen hand utan påverkan av en intervjuare. Dock ger inte enkätundersökningens metod det djup som en intervju kan ge i och med att frågorna är fasta och inte går att utveckla efter hand som man får svaren. I och med att enkäten skall ge ett mätbart resultat har vi valt en hög grad av strukturering och standardisering i valet av påståenden och frågor. (Patel & Davidson, 2011, s. 75) För att ge respondenten eget utrymme finns även öppna frågor samt möjlighet att ge ytterligare kommentarer till frågorna.

Vi har kommit fram till denna metod i och med att vi ville få in ett större antal svar än vad en intervju skulle ha gett. I och med att vi dessutom gjort en anonym enkät och använder oss av svarsalternativ som innehåller en graderad inställning hoppas vi att få ett mätbart resultat som kan ge oss svar på det syftet vi ställt upp.

Reproducerbarheten av denna metod är hög. Valet av respondenter är gjord utifrån att skolorna ligger i Skaraborg och valet av årskurs är gjord utifrån att vi har tro på att svaren från denna målgrupp stämmer överens med våra frågeställningar och vårt syfte. I och med att respondenterna redan är en grupp individer så gynnar även detta reproducerbarheten.

4.2. Val av enkätfrågor

Vi hade ambitionen att göra en tydlig enkät som inte var för lång men ändå skulle ge svar på våra frågor. Det var viktigt att vi först hade syftet och frågeställningarna klara så att vi kunde skriva frågor som skulle svara på de frågeställningar vi hade. Vi fick också begränsa oss och vara noggranna att inte ha med frågor som inte hade med vårt syfte att göra. Det var svårt att formulera frågorna så att de inte skulle bli ledande eller visa något förväntade resultat.

I formuleringen av frågorna hade vi som hjälp Trost: *Enkätboken* (2001). Det som vi t.ex. hade mycket nytta av är vad han skriver om att ha en fråga per frågeställning och inte fler – då blir svaret mycket lättare att tyda och sammanställa. (s. 78) Likadant när han pratar om att man ska använda vanligt språk och inte för svåra ord – speciellt viktigt när det är gymnasieelever som svarar på enkäterna! Om inte de förstår alla ord i frågorna blir svaren självklart lidande. Frågorna ska vara enkla och lättbegripliga. Trost menar även att frågeformulären ska ”se trevligt och tilltalande ut” (s. 89).

4.3. Val av undersökningsgrupp

Vi har valt att i denna uppsats välja en grupp elever som har samma ålder samt går samma inriktning på gymnasiet för att få en så klar bild som möjligt över vår frågeställning. Fyra gymnasieskolor i Skaraborgslän som har Estetiska programmet inriktning musik tillfrågades och deltog i undersökningen. Årskurs två valdes ut som undersökningsgrupp och dessa klassers mentorer kontaktades på olika sätt; via e-post, personlig kontakt samt telefon. Vi valde att kontakta dessa fyra skolor för att försäkra oss om en hög svarsfrekvensen då vi båda två har kollegor, före detta kollegor samt personliga kontakter på dessa gymnasieskolor vilket underlättade att få in enkätsvar. Enkäten kopierades upp och skickades till skolorna med returkuvert för att underlätta för de svarande skolorna. Svaren sammanställdes och analyserades för att se om våra teser fick stöd. Bortfallet minimerades i och med många personliga kontakter och sammanlagt svarade 80 elever. Några elever var under denna svarsperiod sjuka och deltog inte i undersökningen. Vi baserade val av undersökningsmetod på följande citat: ”Att få svar från en större grupp ger kraft åt resultaten och möjligheten att generalisera sina resultat blir ju så mycket större än vid intervjuundersökningar med några få personer.” (Stukát, 2005, s. 42).

På grund av uppsatsens ekonomi, i tid räknat, har vi fått lov att utesluta våra tankar om att även få med en observation, i ensemblesituationen, av de tillfrågade klasserna. Vår tanke var att genom en observation få ett elevperspektiv (enkät: hur eleverna uppfattar lektionerna och hur de blir bemötta) men framför allt lärarperspektiv (osystematisk/icke deltagande observation: hur vi upplever lärarna bemöter eleverna och hur pass medvetna de är av sina förväntningar på eleverna).

4.4. För- och nackdelar med den valda metoden

Det svåra med enkätundersökningen är förstås att risken för ett stort bortfall finns. Det finns även risk för att frågorna inte uppfattas korrekt. Det är svårt att göra en enkät med tydliga frågor som inte lätt kan misstolkas. Om man väljer att ha öppna frågor i sin enkät blir det ganska svårt att sammanställa något slags slutresultat. ”Det är svårare att konstruera en bra enkät än man normalt föreställer sig.” (Bell, 2000, s. 103) Bell (2000) menar även att man redan på planeringsstadiet bör tänka ut hur man ska analysera svaren; det räcker inte att göra det när svaren börjar rulla in. Nackdelen med observationen är att det är tidskrävande och att vi själva är ju mycket färgade av våra förutfattade meningar och opinioner. Observationen kanske inte blir särskilt objektiv.

Urvalet som vi har tänkt ha kan kallas för bekvämlighetsurval, dvs. man väljer ut personer/grupper från sin omgivning. (Trost, 2001). Vi hade alltså tänkt välja ut tre/fyra klasser (årskurs två på gymnasiet) i tre/fyra grannkommuner. Vi har valt årskurs två för att vi känner mentorerna för dessa klasser. Att ha samma ålder på undersökningsgruppen kan vara för- eller nackdel. Fördelen är att det kan vara lätt att sammanställa resultaten om de har likartade erfarenheter. Nackdelen är att man kanske inte får tillräcklig spridning på svaren. Geografiskt kommer eleverna från olika delar av Skaraborg och många kan ha haft samma lärare vilket kan bidra till att våra slutsatser inte blir riktiga. Resultatet kan inte heller appliceras till en större grupp (nationellt) på grund av att antalet enkäter inte är särskilt högt.

4.5. Beskrivning och genomförandet av pilotstudien

Det kan vara svårt att göra en tydlig enkät vars frågor inte kan missuppfattas. Det är därför vi valde att göra en pilotstudie för att testa vår enkät och se om något borde ändras och om enkäten på något sätt kunde förbättras. Pilotstudie genomfördes vecka 9 på vårterminen på en av skolorna som även var med i den slutliga enkätundersökningen med åk 1 och 3. Sammanlagt svarade 38 elever. Av dessa var 25 tjejer och 13 killar. Enkäten delades ut under lektionstid och samlades in när eleverna var klara. I och med detta så blev det inget bortfall av svaren. Dock skulle man ha fått några fler svar om ingen elev hade varit frånvarande på grund av sjukdom denna dag. Enkäten belyser olika former av attityd och åsiktsfrågor, ett fåtal öppna frågor med icke fasta svarsalternativ samt några sakfrågor. Till de olika attityder och åsiktsfrågorna finns även utrymme till en egen kommentar. Enkäten behandlas och analyseras för att revideras till den enkät som skall ersätta pilotstudien. Vissa frågor ifrågasattes då eleverna inte förstod frågan samt att någon elev helt enkelt inte ”inte brydde sig” om att lägga sin åsikt kring frågan om olika instruments könstillhörighet.

Frågor/påståenden som ändrades från pilotstudie till den slutliga enkätundersökningen var ”*Jag skulle vilja spela ett annat instrument än jag spelar nu men är rädd för att det skulle anses opassande*” till ”*Jag skulle vilja spela ett annat instrument än jag spelar nu. Motivera.*” och även ”*På ensemblelektionerna pratar vi om könsroller i ensemblesammanhang*” till ”*På ensemblelektionerna pratar vi både om manliga och kvinnliga förebilder inom musiken.*” Anledningen till dessa förändringar var att formuleringen med ”är rädd för att det skulle anses opassande” kändes för formellt för gymnasieelever. Efter pilotstudien märkte vi även att eleverna inte riktigt förstod vad könsroller innebär. (Se bilaga 1 för pilotstudiens enkät.)

Det är sammanlagt 25 tjejer och 13 killar som svarat på pilotenkäten. Både tjejer och killar verkar instämma med påståenden ”*Alla lärare behandlar tjejer och killar likadant i ensemblesammanhang*” samt att de får samma förklaringar. (Tabell 4.5.1.) Både tjejer och killar tycker även att tjejer uppmuntras till att sjunga. För tjejer verkar det vara mycket viktigt att de får spela tillsammans med killarna, men även killar tycker att det är viktigt.

Tabell 4.5.1.

PILOT ENKÄT Tjejer år 1 och 3	Instämmer Helt	Instämmer delvis	Vet ej/obestämd	Instämmer inte	Instämmer inte alls	Ej svar
Alla lärare behandlar tjejer och killar likadant i ensemblesammanhang.	14	9	1	1		
Ensemblelärarna använder samma språk när de förklarar samma sak för killa och tjejer.	15	8	1	1		
Killar och tjejer får likadan feedback.	10	7	7			1
Killar uppmuntras till att spela instrument.	14	5	5	1		
Tjejer uppmuntras till att spela instrument.	7	10	6	2		
Killar uppmuntras till att sjunga.	1	10	5	7	2	
Tjejer uppmuntras till att sjunga.	18	3	1	2		1
Jag skulle vilja spela ett annat instrument än jag spelar nu, men är rädd för att det skall vara opassande.	3	4	10	1	7	
Jag tycker det är viktigt att det finns manliga och kvinnliga ensemblelärare.	14	2	6	3		
Jag tycker det är viktigt att killar och tjejer spelar tillsammans.	22	3				
Jag tycker det vore bättre om killar spelade med killar och tjejer spelade med tjejer.				2	23	

PILOT ENKÄT Killar år 1 och 3	Instämmer Helt	Instämmer delvis	Vet ej/obestämd	Instämmer inte	Instämmer inte alls	Ej svar
Alla lärare behandlar tjejer och killar likadant i ensemblesammanhang.	5	6	1		1	
Ensemblelärarna använder samma språk när de förklarar samma sak för killa och tjejer.	10	2			1	
Killar och tjejer får likadan feedback.	7	2	3			1
Killar uppmuntras till att spela instrument.	8	2	2		1	
Tjejer uppmuntras till att spela instrument.	9	1	3			
Killar uppmuntras till att sjunga.	5	3	4	1		
Tjejer uppmuntras till att sjunga.	10		3			
Jag skulle vilja spela ett annat instrument än jag spelar nu, men är rädd för att det skall vara opassande.	2	2	1	1	7	
Jag tycker det är viktigt att det finns manliga och kvinnliga ensemblelärare.	7	2	2	1	1	
Jag tycker det är viktigt att killar och tjejer spelar tillsammans.	8	3	1		1	
Jag tycker det vore bättre om killar spelade med killar och tjejer spelade med tjejer.			3		10	

Killar upplever oftare att de blir uppmuntrade på ensemblelektioner än vad tjejer gör – de upplever det ibland. (Tabell 4.5.2.) Killar känner även i högre grad att de blir sedda av sin ensemblelärare. Det som även är anmärkningsvärt att det är hela 18 tjejer (av 25) som säger att det aldrig pratas om könsroller i ensemblesammanhang. Svaret kan dock bero på att eleverna inte förstår innebörden av ordet *könsroller*.

Tabell 4.5.2.

PILOTENKÄT Tjejer år 1 och 3	Aldrig	Ibland	Ofta	Alltid	Ej svar
Jag blir uppmuntrad på ensemblelektionerna	2	16	5	2	
Jag blir sedd av min ensemblelärare	1	8	13	3	
Jag får spela det instrument jag vill på ensemblelektionerna	1	8	11	4	1
Jag får så mycket utrymme jag vill ha när vi har scenframträdanden.	1	9	7	5	3
På ensemblelektionerna pratar vi om könsroller i ensemblesammanhang	18	3	3		1

PILOTENKÄT Killar år 1 och 3	Aldrig	Ibland	Ofta	Alltid	Ej svar
Jag blir uppmuntrad på ensemblelektionerna	1	2	7	3	
Jag blir sedd av min ensemblelärare		2	4	7	
Jag får spela det instrument jag vill på ensemblelektionerna		1	4	7	1
Jag får så mycket utrymme jag vill ha när vi har scenframträdanden.		3	5	4	1
På ensemblelektionerna pratar vi om könsroller i ensemblesammanhang	10	3			

4.6. Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet i pilotstudien

Reliabiliteten i pilotstudien är hög eftersom samtliga eleverna i respektive årskurs svarat på samma enkät under samma tid samt att samma person informerat om frågorna och svarat på elevernas frågor.

Validiteten kan efter analys också anses hög då resultatet är tillfredsställande. Dock utformas några frågor i pilotstudien på annat sätt i slutgiltiga enkäten då det visat sig vara för svåra att svara på vilket leder till lägre validitet.

Generaliserbarheten är låg eftersom undersökningsgruppen inte är tillräckligt stor för att kunna dra generella slutsatser, dvs. resultatet gäller endast denna undersökningsgrupp.

4.7. De etiska aspekterna

De som berörs av studien kommer att informeras av undersökningens syfte, frågeställning och tillvägagångssätt. Deltagarna ska göra enkätundersökning frivilligt och den ska vara helt anonym. Detta för att eleverna ska känna att de kan svara sanningsenligt och så ärligt som möjligt utan att de ska behöva bli oroliga för att detta ska t.ex. påverka deras betyg på något sätt. Alla svar behandlas konfidentiellt och ska inte kunna kopplas till vem som har svarat. Det insamlade materialet kommer endast användas för denna undersökning och de som deltagit har medgivit att materialet får användas för detta syfte. Pilotstudien skall inte vägas in i men skall jämföras med det slutliga resultatet. Eftersom Skaraborg är ett relativt litet område och många musiklärare

och även elever känner varandra över kommungränserna, nämner vi inte kommunerna vid namn.

5. Resultat

I detta kapitel berättar vi om undersökningsresultaten och uppmärksammar de resultaten och kommentarerna som har väckt vår uppmärksamhet genom att antingen bekräfta eller motsäga de eventuella förväntningar och förutfattade meningar vi hade. I undersökningen deltog 78 elever, 47 tjejer och 31 killar från fyra olika skolor, alla från årskurs 2 på gymnasiet estetiska program, inriktning musik. Det fanns två elever till som hade svarat på enkäten men som vi inte kunde räkna med eftersom de inte angav om de var en kille eller tjej. (Se bilaga 2 för enkäten för undersökning.)

5.1. Öppna frågor

Vi var intresserade av att få veta vilken slags instrumentfördelning det var mellan könen och ta reda på om det var så som vi trodde: att tjejer sjunger och killar spelar kompinstrument. Vi var också intresserade av att få veta anledningen till varför eleverna hade valt de instrument de hade valt vilket var anledningen till att vi ställde några öppna frågor. Till frågan ”*Varför har du valt det/de instrument du spelar? (T.ex någon förebild/kompispåverkan/favoritband)*” hade de flesta tjejer som hade sång som instrument svarat att de ”alltid hade sjungit” eller ”alltid tyckt om att sjunga”. Det var även många av dem som sjöng som hade valt kompinstrument (gitarr eller piano) för att de ville kunna sjunga och kompa sig själva. Det var även några som hade börjat spela vissa instrument för att de fanns hemma och några för att det fanns någon släkting som spelade det instrumentet. Släktuppmuntran nämndes några gånger, likaså att en musiklärare hade uppmuntrat eleven att börja eller fortsätta med ett instrument. Tjejer verkar inte vara så påverkade av kompisar och vad de spelar. (Se tabell 5.1.1.)

Killar svarade på samma fråga att de t.ex. hade ”trummat på alltid sen jag var liten” samt ”alltid gillat att slå med stockar” (trumslagare). Även några av dem började spela instrument som redan fanns hemma. En basist spelade bas ”för att alla andra spelar gitarr”. Släktuppmuntran var inte riktigt lika stor som förebildernas påverkan.

Tyvärr svarade inte alla eleverna på denna fråga men den ger ändå en bild på anledningar till att eleverna har börjat spela ett visst instrument.

Tabell 5.1.1.

	Förebild	Kompispåverkan	Favoritband/artist	Släkt/läroaruppmuntran	Annat
Tjejer	4	1	0	7	31
Killar	5	1	1	4	17

När det gäller de övriga kommentarerna som killarna hade kan vi lyfta kommentarerna kring ensemblespelet: ”Det spelar ingen roll vilket kön någon har, bara man gör det bra” och ”Jag tycker att man ska få spela vilket instrument man vill oavsett kön.” På en av skolorna ser det ut så här: ”På skolan finns det både killar och tjejer som spelar alla dessa instrument, förutom trummor. Bara killar.”

På de övriga kommentarer var det en tjej som tyckte att "Favorisering är värre än frågan om jämställdhet." och en annan som skrev "Jag bryr mig faktiskt inte så mycket om genus. Yolo liksom." En hade en historisk förklaring: "Av historiska skäl förknippas lätta instrument med kvinnor. Det var bara prostituerade som spelade bröliga, svulstiga instrument, Grekland. Idag förknippas de flesta instrumenten med män, eftersom de duktigaste, kända musikerna är män." vilket var på rätt spår fast kanske inte helt rätt. (Alla skriftliga kommentarer från eleverna finns på bilaga 3.)

5.2. Enkätfrågor

I tabell 5.2.1. ser vi instrumentfördelningen på eleverna som deltog i enkätundersökningen. Nästan alla deltagarna skrev flera än ett instrument, eftersom de får undervisning i två instrument varje vecka på estetiska programmet, inriktning musik. Det fanns de som bara skrev ett instrument men även de som skrev många fler (upp till fyra stycken). Vi ser att det är flest tjejer som sjunger men även spelar piano. 58 % av killar och 40 % av tjejer spelar (el)gitarr, men på bas och trummor är det mestadels killar.

Tabell 5.2.1.

Instrument	Killar (31)	Tjejer (47)	Summa
Trummor	9	3	12
Bas	8	2	10
Elgitarr/Gitarr	18	19	37
Piano	8	25	33
Sång	10	38	48

I tabell 5.2.2. har eleverna fått svara på en rad påståenden med alternativen *instämmer helt* / *instämmer delvis* / *vet ej/obestämd* / *instämmer inte* / *instämmer inte alls*. Där finns även några stycken som inte har svarat alls. Skillnaden mellan svarsalternativen "instämmer inte" och "instämmer inte alls" är hårfin och även svårtolkad.

Tabell 5.2.2.

Tjejer	Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet ej/obestämd	Instämmer inte	Instämmer inte alls	Ej svar	Summa
Alla lärare behandlar tjejer och killar likadant i ensemble-sammanhang.	18	21	5	3	0	0	47
Ensemblelärarna använder samma språk när de förklarar samma sak för killar och tjejer.	28	13	3	3	0	0	47
Killar och tjejer får likadan feedback (återkoppling).	23	13	8	3	0	0	47
Killar uppmuntras till att spela instrument.	34	7	6	0	0	0	47

Tjejer	Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet ej/ obestämd	Instämmer inte	Instämmer inte alls	Ej svar	Summa
Tjejer uppmuntras till att spela instrument.	24	13	6	3	1	0	47
Killar uppmuntras till att sjunga.	18	14	10	3	2	0	47
Tjejer uppmuntras till att sjunga.	29	14	4	0	0	0	47
Jag skulle vilja spela ett annat instrument än jag spelar nu. Motivera.	6	10	9	16	6	0	47
Jag tycker det är viktigt att det finns både manliga och kvinnliga ensemblelärare.	31	5	7	2	1	1	47
Jag tycker det är viktigt att killar och tjejer spelar tillsammans.	38	7	1	0	1	0	47
Jag tycker att det vore bättre om killar spelade med killar och tjejer spelade med tjejer.	0	0	3	17	26	1	47

Killar	Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet ej/ obestämd	Instämmer inte	Instämmer inte alls	Ej svar	Summa
Alla lärare behandlar tjejer och killar likadant i ensemble-sammanhang.	17	7	4	3	0	0	31
Ensemblelärarna använder samma språk när de förklarar samma sak för killar och tjejer.	20	5	2	4	0	0	31
Killar och tjejer får likadan feedback (återkoppling).	15	7	7	2	0	0	31
Killar uppmuntras till att spela instrument.	18	5	7	1	0	0	31
Tjejer uppmuntras till att spela instrument.	17	3	11	0	0	0	31
Killar uppmuntras till att sjunga.	17	2	8	3	1	0	31
Tjejer uppmuntras till att sjunga.	18	7	5	0	0	1	31

Jag skulle vilja spela ett annat instrument än jag spelar nu. Motivera.	1	6	7	3	13	1	31
Jag tycker det är viktigt att det finns både manliga och kvinnliga ensemblelärare.	12	4	5	4	6	0	31
Jag tycker det är viktigt att killar och tjejer spelar tillsammans.	16	7	4	2	2	0	31
Jag tycker att det vore bättre om killar spelade med killar och tjejer spelade med tjejer.	0	3	6	5	17	0	31

Till påståendet ”Alla lärare behandlar killar och tjejer likadant i ensemblesituation” hade en kille skrivit kommentaren: ”Lärare är snällare mot tjejer om de gör fel.” medan en tjej tyckte att det ”förväntas att killar (är) bättre”.

Intressanta utfall som vi kan påpeka är t.ex. att killar i större grad instämmer helt med påståendet att lärare behandlar tjejer och killar likadant i ensemblesammanhang – det är 55 % av killarna (17 av 31) som gör det medan det bara är 38 % av tjejerna (18 av 47) som instämmer helt med påståendet. Däremot i frågan om killar och tjejer får likadan feedback är de överens – ungefär hälften av både killar och tjejer instämmer helt (48 % respektive 49 %).

På frågan om killar uppmuntras att spela instrument är det hela 72 % (34 av 47) tjejer som instämmer helt medan det är 58 % (18 av 31) av killar som gör det. På frågan om tjejer uppmuntras att spela instrument ser det ganska lika ut – det är 51 % (24 av 47) utav tjejerna som instämmer helt och 55 % (17 av 31) killar som gör det. Däremot är det häpnadsväckande 35 % (11 av 31) av killar som inte vet om tjejer uppmuntras till att spela instrument.

Tjejer och killar verkar ha olika uppfattningar om killar uppmuntras att sjunga. Killar instämmer helt i lika höga grad till påståenden om killar respektive tjejer uppmuntras att sjunga men tjejer upplever att de blir uppmuntrade till att sjunga i högre grad än killar.

I tabell 5.2.3. har vi fokuserat enbart på påståenden som handlar om ensemblelektionerna. Där har eleverna fått svara på skalan aldrig/ibland/ofta/alltid. Även där finns det några stycken som inte har svarat på alla frågor.

Tabell 5.2.3.

Tjejer	Aldrig	Ibland	Ofta	Alltid	Ej svar	Summa
Jag blir uppmuntrad på ensemblelektionerna.	1	23	17	6	0	47
Jag känner mig sedd av min ensemblelärare.	1	18	16	12	0	47
Jag får spela det instrument jag vill på ensemblelektionerna.	1	13	22	11	0	47

Jag får så mycket utrymme jag vill ha när vi har scenframträdanden.	1	14	19	13	0	47
På ensemblelektionerna pratar vi både om manliga och kvinnliga förebilder inom musiken.	10	13	11	12	1	47
Killar	Aldrig	Ibland	Ofta	Alltid	Ej svar	Summa
Jag blir uppmuntrad på ensemblelektionerna.	0	11	14	5	1	31
Jag känner mig sedd av min ensemblelärare.	0	7	14	10		31
Jag får spela det instrument jag vill på ensemblelektionerna.	0	2	11	17	1	31
Jag får så mycket utrymme jag vill ha när vi har scenframträdanden.	1	10	12	8		31
På ensemblelektionerna pratar vi både om manliga och kvinnliga förebilder inom musiken.	3	5	14	7	2	31

På påståendet om man blir uppmuntrad på ensemblelektionerna är det ungefär lika många tjejer som upplever att de aldrig eller ibland blir uppmuntrade som de som känner sig uppmuntrade ofta eller alltid. Killarna upplever i större grad att de blir uppmuntrade.

Tjejernas svar på påståendet ”*på ensemblelektionerna pratar vi både om manliga och kvinnliga förebilder inom musiken*” är tjejernas svar mycket jämnt fördelade mellan aldrig/ibland/ofta/alltid medan de flesta killar tycker att man pratar om det ofta. Det intressanta är att de har samma lektioner men upplever situationen så olika.

I tabell 5.2.4. har eleverna fått svara på vilket kön de förknippar vissa instrument med.

Tabell 5.2.4.

Tjejer	Manligt	Kvinnligt	Både och	Varken eller	Ej svar	Summa
Fiol	1	20	23	2	1	47
Elgitarr	38	0	7	1	1	47
Akustisk gitarr	9	1	35	1	1	47
Piano	1	7	37	1	1	47
Flöjt	0	28	14	3	2	47
Trummor	39	0	6	1	1	47
Oboe	4	8	20	14	1	47
Trumpet	23	0	21	2	1	47
Bas	22	2	20	2	1	47
Cello	4	19	21	2	1	47
Trombon	19	0	21	6	1	47
Sång	0	9	36	1	1	47
Slagverk	20	0	21	5	1	47
Saxofon	17	1	25	3	1	47
Kontrabas	21	1	21	3	1	47
Killar	Manligt	Kvinnligt	Både och	Varken eller	Ej svar	Summa
Fiol	0	11	15	3	2	31
Elgitarr	20	0	6	3	2	31

Akustisk gitarr	2	1	20	4	4	31
Piano	1	1	24	3	2	31
Flöjt	0	15	11	3	2	31
Trummor	20	0	6	3	2	31
Oboe	2	4	15	8	2	31
Trumpet	10	0	14	5	2	31
Bas	14	0	12	3	2	31
Cello	2	4	16	7	2	31
Trombon	9	0	15	4	3	31
Sång	0	5	21	3	2	31
Slagverk	13	0	13	3	2	31
Saxofon	10	0	16	3	2	31
Kontrabas	13	1	12	3	2	31

Tjejer verkar i stora drag tycka att elgitarr och trummor är manliga instrument. Varken killar eller tjejer tycker att dessa instrument är (endast) kvinnliga. Både killar och tjejer tycker att piano och sång är förknippade med båda könen. Ett fåtal elever har fyllt i att samtliga instrument är ”både och” samt ”varken eller” vilket kan tyda på att de inte har orkat svara ordentligt eller att de har velat markera att instrument är könsneutrala. Vårt forskningsresultat verkar peka åt samma håll som de tidigare studierna som vi tog upp i litteraturgenomgången och följer även samma linje som pilotstudien vi gjorde.

6. Diskussion och slutsatser

6.1. Problem

Vi kommer i detta kapitel beskriva våra tankar och slutsatser kring den forskning vi gjort samt att diskutera utifrån det syftet vi har och de frågeställningar vi har ställt: Bemöts tjejer och killar på samma sätt? Upplever eleverna att vissa instrument är förknippade med killar respektive tjejer? Hur speglas de ”traditionella könsrollerna” i musikundervisningen? Vi kommer även att jämföra våra resultat med tidigare forskning samt knyta an till den litteratur vi har läst i ämnet.

Det finns mycket forskning kring genus i förskolan och skolan. Det finns även forskning kring genus och musik, fast inte i lika stor grad. När man pratar om genus generellt, verkar det enligt forskning vara det manliga könet som ses som normen och det kvinnliga könet som avvikande (”the Other”. Paechter, 1998). Det kan också tolkas som att det som män gör är mer ”rätt” och det som kvinnor gör är ”fel”. Vi har dock alla både manliga och kvinnliga egenskaper och det känns tragiskt om man ska gå hela livet och dölja sina ”kvinnliga” egenskaper som man (t.ex. ”pojkar får inte gråta”) och tvärtom. Dessa oskrivna regler påverkar även de instrument vi väljer och om vi väljer en genre eller ett instrument som inte är ”könsstereotypiskt” kan vi förvänta oss diverse reaktioner från vissa håll. Detta gäller förstås inte bara musik utan även andra intressen. Även Wedin (2011) säger:

Olika normer kopplade till kön gör det svårt för individer att fullt ut utveckla sina intressen och förmågor. Föreställningar om hur flickor och pojkar ska vara, se ut och uppträda, kan begränsa individen. (s. 22)

Eftersom samhällets normer är så inpräntade i oss är det svårt att föreställa sig hur det skulle vara om vi inte möttes av de olika förväntningarna vi har t.ex. på våra kön. Skulle vi människor klara av ett samhälle där vi inte kan kategorisera människor och sätta dem i olika fack?

När det gäller genus och musik menar Lilliestam (2006) att ”sambanden mellan musikaliska beteenden och genus är komplicerade” (s. 169). Han uttrycker även svårigheter i att kunna skilja åt stereotypa och dåligt underbyggda vardagsföreställningar ifrån viktiga mönster och samband när det gäller skillnader mellan det manliga och kvinnliga. Hela vår kultur är genomsyrad av omedvetna föreställningar och förväntningar på män och kvinnor och det som är ”normen”. Även om det är komplicerat, pekar flera olika undersökningars resultat åt samma håll – att det finns ett samband mellan genus och musik; den musik vi lyssnar på och de instrument vi spelar.

6.2. Metoddiskussion

Valet av enkätundersökning som metod i vår undersökning känns fortfarande relevant och dess genomförande var lyckad. Vårt syfte var även att observera ensemblelärare på deras lektioner och se hur lika de behandlade sina elever. Detta hade varit intressant eftersom vi då hade fått en bild både på elevers uppfattning av lektionerna och hur jämställd de upplevde läraren behandlade dem, men vi hade även sett hur det hela gick till och fått en uppfattning om hur medvetna lärarna själva är om sina förväntningar på de olika könen samt om de själva tyckte att de behandlar killar och tjejer lika. Dessvärre räckte inte tiden till observationsstudien.

6.2.1 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

När det gäller reliabiliteten på undersökningen finns det utrymme för självkritik när det gäller val av frågeställningar. Eftersom det fanns de som bara skrev ett instrument men även de som skrev många fler (upp till fyra stycken) märkte vi en brist på frågeställningen: vi borde ha ställt frågan ”vilka två instrument får du undervisning i på skolan” hellre än att bara skriva ”mitt/mina instrument”. I samma fråga (bilaga 2, fråga 2) borde vi ha bett eleverna att förtydliga om de spelar elgitarr eller akustisk gitarr eftersom de flesta eleverna förknippar elgitarr med manligt och akustisk gitarr med båda könen (se tabell 5.2.4.). Det hade alltså varit intressant att få veta om det verkligen var så och om man hade sett en tydlig skillnad på att det var killar som spelade elgitarr och tjejer akustisk gitarr. Nu vet vi bara att det var 18 killar och 19 tjejer som spelar gitarr, men inte vilken sort.

På grund av att vissa av enkätfrågorna var något otydliga påverkar det validiteten i vår undersökning på ett negativt sätt. I stora drag har vi fått svar på de frågor vi ville få svar på och har mätt det vi avsåg att mäta, men det finns detaljer (så som att det hade varit intressant att veta hur många egentligen spelar elgitarr och hur många spelar akustisk gitarr och könsfördelningen på detta) som vi då inte har fått svar på. Dessutom är det alltid svårt att veta om vi har fått ärliga svar på alla frågor eller har någon elev t.ex. satt kryss på alla alternativ ”varken eller” (i tabell 5.2.4.) bara för att de var trötta eller inte orkade koncentrera sig på att svara sanningsenligt.

Eftersom vår undersökningsgrupp är så liten (78 elever) kan inte resultatet generaliseras utan gäller endast för den undersökta gruppen. Vårt resultat bekräftas dock av annan forskning, som tas upp i kapitel 6.4.

6.3. Vad blev resultatet?

Den första av våra frågeställningar i vår undersökning var om tjejer och killar upplever att de bemöts på samma sätt. Då vi tittar på vårt resultat i enkäten kan man se att tjejerna och killarna förhåller sig olika till detta. Det upplevs av killarna i större grad att man bemöts på samma sätt av lärare och att tjejerna inte svarar lika självklart på denna fråga. Detta resultat kan nog spegla den tid som vi lever i just nu. Att tjejer inte alltid tar den plats som de ha rätt att göra och att de kanske inte vågar säga sin mening i alla situationer. Killar kan generellt ha lättare att svara antingen eller. Riktas man detta direkt mot ensembleundervisningen så upplever vi som ensemblelärare att det generellt är killar som tar mer plats än tjejerna.

Den andra av våra frågeställningar var om eleverna upplever att vissa instrument är förknippade med killar respektive tjejer? Svaren i vår enkät har visat att vissa instrument är mycket förknippade med det ena respektive det andra könet. Elgitarr är det instrument tillsammans med trummor där både killar och tjejer har svarat att dessa instrument är manliga. Detta speglas också i ensembleundervisningen. Där är det i större grad killar som får undervisning och spelar dessa instrument i ensemblen. Drar man en parallell kring huruvida man diskuterar och pratar om manliga respektive kvinnliga förebilder kan man också se att killarna tycker att man gör detta i större grad. Frågan är om killarna upplever att man pratar om förebilder som de kan se upp till i större grad än vad tjejerna upplever. Kan det helt enkelt vara så att man lättare pratar om manliga förebilder inom de instrumenten som anses manliga? Denna fråga får givetvis inget svar här men en tanke kan vara att man som lärare i större mån bör aktivt och medvetet leta efter, ta upp och belysa kvinnliga förebilder inom dessa instrument för att tjejer i större grad ska hitta sina förebilder. När man belyser de olika instrumenten i detta ljus kan man också se att vissa instrument som exempelvis flöjt anses som ett mycket kvinnligt instrument men att det finns många manliga flöjtister som är framstående. Varför är det så kan man fråga sig? Svaret på denna fråga hänger ihop med den sista frågeställningen som vi skrev.

Den sista frågan vi ställde var: Hur speglas de traditionella könsrollerna i musikundervisningen? När vi skriver ”de traditionella könsrollerna” menar vi de normer och förväntningar som finns i samhället när det gäller vårt kön. Givetvis finns det många oskrivna normer och förväntningar inom musikundervisningen men också inom media som ibland speglar den värld vi lever i. Hur ofta ser man exempelvis en kapellmästare som är kvinna? Varför reagerar man på att det är en trummis eller elgitarrist som är kvinna? Dessa frågor anser vi även speglar det som händer när man spelar ensemble. Tjejer tar sällan ledarrollen eller är den som spelar ett elgitarrsolo trots att det finns många som sitter inne med kunskapen. I och med denna bild på tjejer respektive killar så speglas de traditionella könsrollerna klart i musikundervisningen. En förhoppning att detta skall förändras finns dock. Ett exempel på detta är en artikel från TT Spektra som skriver på <http://www.unt.se/inc/print/konsroller-i-kulturskolan-underlupp-1749047-default.aspx>: ”De traditionella könsrollerna i landets kultur- och musikskolor skall förändras. Sveriges musik- och kulturskoleråd får 550,000 kr från Statens musikverk till projektet ”Genusfällor”, Rapporterar Sveriges Radios ”Mitt i musiken”. I samma artikel kan man läsa följande: ”Några genuskillnader som ska

uppmärksammas är att det är vanligast att flickor sjunger och pojkar spelar instrument, att pojkar improviserar medan flickor spelar efter noter.” Även om detta handlar om kultur och musikskolor är detta en bild som även kan utläsas i vår enkät vilket tyder på att samma problematik finns i gymnasieskolan. Det är alltså upp till oss lärare att ta tag i problemet och belysa detta. I ensembleundervisningen finns uppenbarligen skillnader mellan tjejer och killar, syn på instrument och bemötande.

6.4. Jämförelser

Corduneanus (2009) undersökning är mycket intressant och relevant för oss eftersom den berör exakt samma målgrupp som vår egen undersökning. Den har dock gjorts av lärarsynvinkeln vilket gör den extra intressant eftersom det var en av aspekterna även vi var intresserade på men inte hann med att få in. Om man kunde göra en generalisation grundad på Corduneanus arbete skulle man kunna dra slutsatsen att det oftast är kvinnliga lärare som bryr sig mer om genusperspektivet i ensembleundervisningen medan de manliga lärarna inte tycker att det är något problem att instrumenten är ojämnt fördelade mellan könen. Det som är negativt i den ojämn fördelningen är att det finns elever som skulle vilja spela ett annat instrument men törs inte för att de vill inte trampa på det andra könets ”territorium”.

Lilliestams (2006) kommentar om att musikutbildningar förstärker de traditionella genusmönster är mycket intressant och väcker frågan om det kanske är där – på t.ex. musiklärarutbildning – man borde börja arbetet med jämställdhet i musikundervisningen, eftersom det är därifrån de nya lärarna kommer ifrån. Om de hade med sig genus- och jämställdhetstänket i högre grad när de lämnar sin utbildning, kanske skulle instrumentfördelningen se annorlunda ut om några år eller årtionden.

Olofsson (2012) tar genom sina intervjuer upp vikten av att belysa de olika genusfrågorna redan på lärarutbildningsnivån. Detta ger lärarna större förståelse vilket Lilliestam (2006) tidigare påvisat. Anna Thunström, Lärarutbildningen, svarar på frågan om det är viktigt att diskutera genusfrågor inom utbildningen: ”Ja, för som blivande lärare är det viktigt att man förstår att den uppmuntran man ger till barn verkligen spelar roll, där läggs grunden till att killar och tjejer ofta väljer att spela olika instrument. Jag tror att det är väldigt lätt att man uppmuntrar normativa beteenden hos barn och många vågar inte hålla kvar vid sina instrument när valet bryter mot det förväntade.” (Olofsson, 2012, s. 103) Detta i sin tur leder till att ensemblelärarna lättare kan ge eleverna en undervisningssituation som gynnar utvecklingen och synen på genusproblematiken i ensembleundervisningen. Synen på instrumentens olika könstillhörigheter spelar nog en stor roll om eleven fortsätter spela ett instrument på gymnasienivå och i ensemblesammanhang. Detta kan man då läsa ut i resultatet av enkäten där det är en större andel tjejer som instämmer helt eller delvis att de skulle vilja spela ett annat instrument än de spelade just nu.

Brandebo & Sevä (2009) diskuterar i sina intervjuer om bristen på kvinnliga förebilder. Informanterna upplevde jämställdhet men att killarna tog på sig rollen som sologitarrist. De kom även fram till att tjejer väljer att spela ”manliga” instrument trots bristen på kvinnliga förebilder. I studiens resultat kan vi läsa ut att våra repospondenter svarat på liknande sätt. Det är killarna i större utsträckning som har påvisat att läraren pratat om förebilder och där tjejerna svarade mer osäkert. Har detta med bristen på kvinnliga förebilder inom afro-genrens ensembleundervisning att göra? Brandebo & Sevä (2009) skriver att de menar även att ”en större medvetenhet i musiklärarkåren om

könssocialisation och dess konsekvenser för instrumentval, ensemblespel och fortsatta musikstudier i längden kan bidra till en ökning bland kvinnor som instrumentalister i rock/pop/jazzgenren” (s 14). Detta påvisas även av både Olofsson (2012) och Corduneanu (2009) men med olika inriktningar.

Andersson (2007) skriver om skillnader mellan pojkars och flickors intresse för musik när det gäller val av instrument samt bemötande mellan såväl elever som elev lärare. Denna uppsats undersökning är gjord på en högstadieskolan. Anledningen till att detta är av vikt för vår uppsats är att se gymnasieelevers olika bakgrunder när det gäller val av instrument. Andersson (2007) skriver bland annat att killar har tydlig tendens att dominera under lektionerna vilket i sin tur kan leda till att läraren bemöter eleverna olika. Enligt vår undersökning behandlar lärarna inom ensemblen tjejer och killar likadant dock fick vi in en kommentar från en kille: ”Lärare är snällare mot tjejer om de gör fel” vilket tyder på en viss skillnad mellan bemötandet när det gäller killar och tjejer. En annan kommentar från en tjej var ”det förväntas att killar är bättre” vilket tyder på att tjejers självförtroende inte är högt när det gäller bemötandet.

Wahlgren (2009) tar upp detta problem i sin bok Den långa vägen till en jämställd gymnasieskola. Pojkarna får av pedagogerna mer avancerade frågor och fler följdfrågor samt längre tid på sig än vad flickorna får. Om man sätter detta i en ensemblesituation och ser till de svar vi fått av eleverna så kan detta stämma in även här. Självförtroendet verkar vara högre hos killarna samt att de tar för sig mer vilket leder till att läraren i sin tur belyser detta genom att ge en svårare uppgift. Att det dessutom oftast handlar om ett instrument som i sin tur har en manlig konstllhörighet ställer det hela på sin spets. Även Gannerud (2006) är inne på samma spår men uttrycker det genom att säga att genusregimen är manligt betonad. Är det så att killar och de ”manliga” instrumenten tar för sig mycket mer och tjejer och de ”kvinnliga” instrumenten håller sig mer i bakgrunden?

När det gäller just detta att ta mer eller mindre plats inom skolan nämner Wernersson (2006) en studie, som gjordes på 70-talet i England av pedagogen Dale Spender, som visade resultatet att pojkar talade dubbelt så mycket som flickor i interaktionen med läraren. När det gäller lärarens sätt att uppmärksamma eleverna så visade det sig att det upplevdes som favorisering av flickorna då läraren lade mer uppmärksamhet på dessa. En kommentar som vi fått i vår enkät av en tjej var: ”Favorisering är värre än frågan om jämställdhet” Det gäller alltså att försöka bibehålla en bra balans när det gäller detta också så att det upplevs jämställt. Det som är mest intressant att det fortfarande är gällande frågor som får liknande svar nu på 2010-talet som 70-talets England.

Tiderman (2010) beskriver i sin magisteruppsats att kvinnor är mest sysselsatta i genrer som anses ”mjukare”, männen utövar ”hårdare” musik. Vi ser här likheten med vår studie. En tjej svarade på frågan om varför du valt/de instrument du spelar: ”Uppväxt med sång, balladmänniska = piano.” en annan tjej svarar på samma fråga: ”Har alltid sjungit, sång och musiklärare i familjen. Alltid gillat stråk.” Tjejen i fråga spelar fiol och sjunger. Det som är intressant i hennes svar är också att det är en musiklärare i familjen vilket tyder på att det mycket väl kan vara så att denne har uppmuntrat att välja just dessa instrument. Tiderman (2010) skriver även att körsångstraditionen ofta beträds av mestadels kvinnor

och denna erfarenheten har även vi stött på i vår studie i och med att det är större andel tjejer som sjunger.

Vår pilotstudie visade samma trend som de slutgiltiga enkätsvaren. Dock blev svarsfrekvensen att man "aldrig pratade om könsroller i ensemblesammanhang" högre än svarsfrekvensen att man "aldrig pratade om manliga och kvinnliga förebilder", vilket kan tyda på att påståendet om manliga och kvinnliga förebilder är lättare att förstå och lättare kan sättas in i ett ensemblesammanhang. Nu i efterhand är vi nöjda med att vi bytte ut vissa frågor så att det blev lättare att förstå och på så sätt få en bättre bild av verkligheten. Det som är intressant är att se att de olika årskurserna på gymnasiet svarar ungefär samma på samma frågor vilket tyder på en gemensam syn på enkätens frågor och påståenden.

6.5. Slutkommentar och fortsatt forskning

Syftet med denna uppsats var att undersöka om eleverna upplever jämställdhet i ensembleundervisningen på gymnasiet. Detta tog vi reda på genom våra frågeställningar om bemötande, instruments könstillhörighet samt en fråga om de traditionella könsrollerna speglas i musikundervisningen. Genom enkätsvar och litteraturgenomgång har det visat sig att frågorna kring genus och musik är av stor betydelse. Arbetet kring att öka jämställdheten arbetas med på olika plan inom utbildning och förhoppningen är givetvis att det i framtiden kommer att upplevas än mer lika mellan tjejer och killar. Det visade sig också att i och med att lärarna redan under utbildningen kan få mer kunskap kan det leda till en större jämställdhet inom ensembleundervisningens samtliga musikgenrer och inriktningar. Vår förhoppning är givetvis att man i framtiden inte höjer på ögonbrynen och använder ord som "kvinnlig trummis" eller "kvinnlig elgitarrist" utan ser musiker och elever inom ensembleundervisningen som jämlika oavsett kön. Vi anser dock att det är en bit kvar och att det inte enbart är inom ensembleundervisningen som normer och förväntningar på det manliga respektive kvinnliga behöver belysas och diskuteras. Frågor kring genus är en process som hela tiden bör fortgå då det hela tiden dyker upp inom alla delar i samhället. En fråga som vi på sätt och vis aldrig blir klara med.

Då denna undersökning är begränsad till en del av Skaraborg och i och med arbetets ekonomi tyvärr inte tillät att gå utanför denna avgränsning rent geografiskt, finns här mycket utrymme att arbeta vidare med frågeställningarna i ett mycket större område. I ett första läge vore nästa steg att se om vårt resultat skulle vara likvärdigt med ett resultat baserat på övriga Sverige. I ett ännu större perspektiv vore det av stort intresse att jämföra det svenska resultatet med våra nordiska grannar. I och med att frågan om genus är så stor skulle arbetet med dessa frågeställningar även kunna jämföras med andra delar i Europa eller andra delar av världen. Ett område som inte har några begränsningar rent geografiskt med andra ord.

Referenser

Andersson, Frida. (2007). *Musik och genus. Hur genus konstrueras i musikundervisning.*

Lunds Universitet, Musikhögskolan i Malmö: Examensarbete 10p.

Bell, Judith. (2000). *Introduktion till forskningsmetodik.*

Lund: Studentlitteratur.

Bossius, Thomas & Lilliestam, Lars. (2011). *Musiken och jag. Rapport från forskningsprojektet Musik i Människors Liv.*

Göteborg: Bo Ejeby Förlag.

Brandebo, Susanne & Sevä, Johanna. (2009). *Fem kvinnliga gymnasieelevers upplevelser av ensemblespel.*

Luleå tekniska universitet: Examensarbete C-uppsats.

Corduneanu, Daiana. (2009). *Ensemblelärarens betydelse för en jämställd undervisning. En studie om elevers musicerande på gymnasiets estetiska program, inriktning musik.*

Lunds Universitet, Musikhögskolan i Malmö: Examensarbete. (31 s.)

Gannerud, Eva. (2003). *Lärararbetets relationella praktiker. Ett genusperspektiv på lärares arbete.*

Göteborgs Universitet. Institutionen för pedagogik och didaktik.

Hedlin, Maria. (2006). *Jämställdhet – en del av skolans värdegrund.*

Stockholm: Liber.

Lilliestam, Lars. (2006). *Musikliv. Vad människor gör med musik – och musik med människor.*

Göteborg: Bo Ejeby Förlag.

McClary, Susan. (1991). *Feminine Endings. Music, gender, and sexuality.*

University of Minnesota Press.

Mäki Lundqvist, Kati. (2007). *Jämställdhet är en självklarhet. Inte en verklighet. En undersökning om jämställdhet i skolan och hur eleverna uppfattar dess påverkan i deras val av instrument.*

Stockholms Musikpedagogiska Institut: Examensarbete 5p.

Olofsson, Charlie (Red.). (2012) *Musik och Genus röster om normer, hierarkier och förändring.*

Högskolan för scen och musik vid Göteborgs Universitet.

Paechter, Carrie. (1998). *Educating the Other. Gender, Power and Schooling.*

London: Falmer Press.

Patel, Runa & Davidson, Bo (2011). *Forskningsmetodikens grunder.*

Lund: Studentlitteratur

Skolverket. (2011). *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*

Stukát, Staffan. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap.*

Lund: Studentlitteratur.

Tiderman, Jennie. (2010). *Rockbrudar – En intervjustudie.*

Musikhögskolan, Örebro Universitet: Magisteruppsats.

Trost, Jan. (2001). *Enkätboken*.
Lund: Studentlitteratur.

Wahlgren, Victoria C. (2009). *Den långa vägen till en jämställd gymnasieskola. En studie om genuspedagogers förståelse av gymnasieskolans jämställdhetsarbete*.
School of Education and Communication, Jönköping University.
Dissertation No. 5.

Wedin, Anna-Karin. (2011). *Jämställdhetsarbete i förskola och skola*.
Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Wernersson, Inga. (2006). *Genusperspektiv på pedagogik*.
Stockholm: Högskoleverket i samarbete med Nationella sekretariatet för genusforskning.

<http://www.jamstalldskola.se/vad-ar-jamstalldhet/genus-genusteori.shtml>

Wedin, Eva-Karin (projektledare) 2013-03-23

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/?bet=2010:800#K15 2013-03-23

<http://www.jamstalldskola.se/vad-ar-jamstalldhet/ordlista-vad-ar-jamstalldhet.shtml>
2013-04-13

<http://www.jamstalldskola.se/vad-ar-jamstalldhet/definitioner.shtml> 2013-04-13

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/jamstalldhet> 2013-04-20

<http://statensmusikverk.se/musikplattformen/artikel/genussamtal-pa-manifest>
Petra Markgren Wangler 2013-03-23

http://www.lararnashistoria.se/article/enskilda_skolor_1800-tal
Gudrun Spetze 2013-03-23

<http://www.unt.se/inc/print/konsroller-i-kulturskolan-under-lupp-1749047-default.aspxatt>
TT Spektra 2013-05-20

Bilagor

Bilaga 1 – enkät pilotstudie

Hej!

Syftet med den här enkäten är att utreda hur Ni upplever jämställdhet, dvs. att killar och tjejer blir lika behandlade av lärarna, i detta fall i ensemblekursen. Ni svarar anonymt och då kan ni svara så ärligt som möjligt! OBS! Vid frågor om instrument räknas förstås även sång!

1. Jag är
    - a. tjej
    - b. kille
  2. Mitt/mina instrument:
-

3. Nedan ser Du olika påståenden. Kryssa i det alternativet som Du tycker passar bäst.

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet ej/ obestämd	Instämmer inte	Instämmer inte alls	Ev. kommentar
Alla lärare behandlar tjejer och killar likadant i ensemblesammanhang.						
Ensemblelärarna använder samma språk när de förklarar samma sak för killar och tjejer.						
Killar och tjejer får likadan feedback (återkoppling).						
Killar uppmuntras till att spela instrument.						
Tjejer uppmuntras till att spela instrument.						
Killar uppmuntras till att sjunga.						
Tjejer uppmuntras till att sjunga.						
Jag skulle vilja spela ett annat instrument än jag spelar nu men är rädd för att det skulle anses opassande.						
Jag tycker att det är viktigt att det finns både manliga och kvinnliga ensemblelärare.						
Jag tycker att det viktigt att killar och tjejer spelar tillsammans.						
Jag tycker att det vore bättre om killar spelade med killar och tjejer spelade med tjejer.						

4. Nedan ser Du flera påståenden. Kryssa i det alternativet som Du tycker passar bäst.

	Aldrig	Ibland	Ofta	Alltid	Ev. kommentar
Jag blir uppmuntrad på ensemblelektionerna.					
Jag känner mig sedd av min ensemblelärare.					
Jag får spela det instrument jag vill på ensemblelektionerna.					
Jag får så mycket utrymme jag vill ha när vi har scenframträdanden.					
På ensemblelektionerna pratar vi om könsroller i ensemblesammanhang.					

5. Varför har Du valt det/de instrument du spelar? (T.ex. någon förebild/kompispåverkan/favoritband/musiklärare/en släkting osv.)

---

6. Förknippar Du följande instrument med:

	Manligt	Kvinnligt	Både och	Varken eller
Fiol				
Elgitarr				
Akustisk gitarr				
Piano				
Flöjt				
Trummor				
Oboe				
Trumpet				
Bas				
Cello				
Trombon				
Sång				
Slagverk				
Saxofon				
Kontrabas				

7. Egna, övriga synpunkter:

Tack för Din medverkan!

Bilaga 2 – enkät huvudstudie

Hej!

Syftet med den här enkäten är att utreda hur Ni upplever jämställdhet, dvs. att killar och tjejer blir lika behandlade av lärarna, i detta fall i ensemblekursen. Ni svarar anonymt och då kan ni svara så ärligt som möjligt! OBS! Vid frågor om instrument räknas förstås även sång!

1. Jag är
  - a. tjej
  - b. kille

2. Mitt/mina instrument:

-
3. Nedan ser Du olika påståenden. Kryssa i det alternativet som Du tycker passar bäst.

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet ej/ obestämd	Instämmer inte	Instämmer inte alls	Ev. kommentar
Alla lärare behandlar tjejer och killar likadant i ensemblesammanhang.						
Ensemblelärarna använder samma språk när de förklarar samma sak för killar och tjejer.						
Killar och tjejer får likadan feedback (återkoppling).						
Killar uppmuntras till att spela instrument.						
Tjejer uppmuntras till att spela instrument.						
Killar uppmuntras till att sjunga.						
Tjejer uppmuntras till att sjunga.						
Jag skulle vilja spela ett annat instrument än jag spelar nu. Motivera.						
Jag tycker att det är viktigt att det finns både manliga och kvinnliga ensemblelärare.						
Jag tycker att det viktigt att killar och tjejer spelar tillsammans.						
Jag tycker att det vore bättre om killar spelade med killar och tjejer spelade med tjejer.						

4. Nedan ser Du flera påståenden. Kryssa i det alternativet som Du tycker passar bäst.

	Aldrig	Ibland	Ofta	Alltid	Ev. kommentar
Jag blir uppmuntrad på ensemblelektionerna.					
Jag känner mig sedd av min ensemblelärare.					
Jag får spela det instrument jag vill på ensemblelektionerna.					
Jag får så mycket utrymme jag vill ha när vi har scenframträdanden.					
På ensemblelektionerna pratar vi både om manliga och kvinnliga förebilder inom musiken.					

5. Varför har Du valt det/de instrument du spelar? (T.ex. någon förebild/kompispåverkan/favoritband/musiklärare/en släkting osv.)

---

6. Förknippar Du följande instrument med:

	Manligt	Kvinnligt	Både och	Varken eller
Fiol				
Elgitarr				
Akustisk gitarr				
Piano				
Flöjt				
Trummor				
Oboe				
Trumpet				
Bas				
Cello				
Trombon				
Sång				
Slagverk				
Saxofon				
Kontrabas				

7. Egna, övriga synpunkter:

Tack för Din medverkan!

Varför har du valt det/de instrument du spelar? (T.ex någon förebild/kompispåverkan/favoritband)

Tjejer

"Jag har alltid tyckt om att sjunga. Det var det som tilltalade mig mest." (Sång, Bruksspel)

"Jag har alltid älskat att sjunga och mamma uppmuntrade mig att ta piano och gitarr för att kunna kompa mig själv." (Sång, Gitarr, Piano)

"För att jag gillar mina instrument och har blivit uppmuntrad av lärare." (Sång, Piano)

"Jag har alltid sjungit och det har alltid varit en del av mig, men när jag gick i fyran så uppmuntrade vår musiklärare mig att fortsätta med sången." (Sång, Piano)

"Bara blev så" (Bas, Saxofon)

"För det är de instrumenten jag gillar mest" (Sång, Gitarr)

"Har sjungit sen jag var liten, och haft ett piano hemma." (Sång, Piano)

"Jag ville spela trumpet redan när jag var liten. Jag gillar att spela många instrument." (Trumpet, Piano, Gitarr, sång)

"Jag tycker det är kul." (Trummor, Slagverk, Piano)

"Kul." (Flöjt, Gitarr)

"För att jag tycker dom är kul." (Sång, Fiol)

"För att det är kul." (Sång, Piano, Gitarr, Ukelele m.m.)

"Sång därför att jag alltid tyckt om att sjunga och piano för att det är fint och mycket användbart." (Sång, Piano)

"Jag valde det för att jag kunde det." (Sång)

"För det är bra komp.instrument." (Sång, Gitarr)

"Det är väl det att det är de instrumenten som känns alla mest intressanta. De känns mest som jag." (Sång, Gitarr)

"När det gäller piano har jag alltid varit intresserad av det instrumentet och sång - förebild: Nina Simone." (Sång, Piano)

"Jag gillar att spela gitarr, det är min grej." (Sång, Gitarr)

"Man har kallat på artister som spelat, så man ville testa. Sen har man bara fortsatt." (Gitarr, Piano, Trummor, Munspel)

"Tyckte det verkade kul." (Sång, Gitarr)

"Älskar sång, har spelat piano sen jag var barn och jag kan inget mer instrument - det har blivit en vana." (Sång, Piano)

"Trummor: Uppträdande från ett estetmusikprogram i 9:an. Gitarr: min farbror." (Trummor, Gitarr)

"Har hållit på med dom sen jag var liten och vill nu satsa mer på att utvecklas. Annars ingen speciell anledning." (Piano, Sång)

"Jag valde sång för att jag tycker om att sjunga, jag vill även utveckla min sång och teknik." (Sång, Piano)

"Gitarr: Många kompisar spelar gitarr och det verkade kul. Sång: vill få bra teknik." (Gitarr, Sång)

"Tycker det är roligt." (Piano, Sång)

"Alltid sjungit, piano är fint och vill kunna kompa mig själv." (Sång, Piano)

"Alltid tyckt om musiken som spelas på båda instrumenten och tycker att båda instrumenten är väldigt intressanta." (Orgel, Fiol)

"Lättast att köpa en gitarr än att dra hem ett piano, Sjungit har jag alltid gjort." (Sång och gitarr)

"Hållt på att sjunga sedan liten och gitarr spela inom familjen + att kompisar gör det." (Sång, Gitarr)

"Det liksom bara blev så." (Sång, gitarr (piano,bas))

”Min pappa lärde mig spela när jag var 2år sedan har jag bara fortsatt.” (Piano)
 ”Sång för att jag gillar att sjunga, Piano för att det är ett bra kompinstrument.” (Sång, Piano)
 ”Uppväxt med sång, balladmänniska=piano.” (Sång, Piano)
 ”Min morfar tyckte om piano så jag ville lära mig det, sång med.” (Sång, Piano)
 ”Användbart, kul.” (Sång, Piano)
 ”Jag ville kunna kompa mig själv när jag sjöng, Nu hade det varit kul att spela något roligare instrument.” (Sång, Piano)
 ”Uppvuxen med sång och piano i familjen.” (Sång, Piano)
 ”Jag har alltid sjungit så länge jag kan minnas.” (Sång)
 ”Cello - Coolt. Sång - bra att kunna.” (Cello, Sång)
 ”Öppet hus när jag var liten, fortsatt tills nu.” (Slagverk och Sång)
 ”Har alltid sjungit, sång och musklärare i familjen. Alltid gillat stråk.” (Sång, Fiol (piano))
 ”Mitt intresse” (Sång)
 ”Tyckte det var roligt och jag började spela det.” (Elbas)
 ”Verkade kul och roligt att spela.” (Elgitarr, Piano)
 ”Tycker det är roligt att sjunga och ville lära mig. Gitarren valde jag för att jag kunde grunderna.” (Sång, Gitarr)

Killar

”Piano: för att jag älskar det. Sång: för att jag blev uppmuntrad till det.” (Piano, Sång)
 ”Jag har alltid gillat att slå med stockar samt spelar mina kusiner piano.” (Trummor, Piano)
 ”Jeff Porcaro - Toto, Simon Phillips - Toto, Gavin Harrison - Porcupina tree.” (Trummor, Gitarr)
 ”Ville det.” (Gitarr, Bas, Saxofon)
 ”Det jag var mest bekant med. Men skulle även vilja testa och lära mig piano.” (Gitarr, Trummor, Piano, bas)
 ”Vet inte. Blev bara gitarr.” (Gitarr)
 ”Såg en basist och piano är bra & kunna + mysigt.” (Bas, piano)
 ”Jag kunde läsa noter och det fanns ett piano hemma.” (Piano)
 ”Jag kommer å mer egna texter med gitarr och jag vill förbättra sången. ” (gitarr, sång)
 ”Jag vet inte riktigt. Jag hade en musklärare som gjorde att jag började spela bas. ” (Bas)
 ” Min kära moder köpte en elgitarr till mig och min syster. Så det blev att jag spelade mest på den.” (elgitarr, bas)
 ”Ville gå gitarr egentligen men det var kortare kö till bas.” (bas, gitarr)
 ”Kompispåverkan och att jag tyckte det var roligt när jag först provade de.” (trummor)
 ”Har spelat gitarr sen jag var 9, kan inget annat.” (Gitarr, bas)
 ”Metallica inspirerade mig till att spela gitarr. Men att spela trummor var av eget intresse.” (Gitarr, Trummor)
 ”Låter bra, användbart överallt.” (Gitarr, Trummor)
 ”Vet faktiskt inte. Tror jag tyckte att det verkade kul med trummor. Gitarr började jag med på musiklektionerna på högstadiet.” (Trummor, Gitarr)
 ”För att jag gillar att spela gitarr och sjunga och det funkar bra ihop.” (Sång, Gitarr)
 ”För att alla andra spelar gitarr.” (Bas)
 ”Trummat på allt sen jag var liten. Gillar akustiska ljudet i en gitarr.” (Gitarr, Trummor)
 ”Tycker om att spela trummor och gitarr.” (Trummor, Gitarr)
 ”Pappa.” (Gitarr, Sång)

”Jag spelar gitarr och sjunger. Förebild. Bellman (Carl Michael) och min gitarrlärare Jens Karlsson och sånglärare Sofi Kihlstrand.” (Sång, Gitarr)

”Det är kul.” (Elgitarr)

”För att jag alltid har älskat att sjunga.” (Sång, Piano)

”Växte upp med det.” (Sång, Piano)

”Många förebilder, kändes naturligt på nåt sätt.” (Brass, alla sorter)

”Trombon för att jag fick prova när jag var 8 och tyckte det var kul. Sång för att jag ville kunna. (Trombon, Sång)

Egna, övriga synpunkter:

Killar

”Alla är olika och passar olika bra ihop som ensemble, det spelar ingen roll vilket kön någon har, bara man gör det bra.”

”Vad jag givit för 2 manliga kryss på punkt 6 har inte något med att jag anser att det ska vara så. Jag tycker att man ska få spela vilket instrument man vill oavsett kön.”

”På skolan finns det både killar och tjejer som spelar alla dessa instrument, förutom trummor. Bara killar.”

”Tycker det verkar bra med det manliga och kvinnliga. Finns viktigare saker att lägga fokus på.”

Tjejer

”Favorisering är värre än frågan om jämställdhet.”

”Jag bryr mig faktiskt inte så mycket om genus. Yolo liksom.”

”Av historiska skäl förknippas lätta instrument med kvinnor. Det var bara prostituerade som spelade bröliga, svulstiga instrument, Grekland. Idag förknippas de flesta instrumenten med män, eftersom de duktigaste, kända musikerna är män.”

”Små fält för kommentarer.”

”Estet är det roligaste programmet, mycket variation.”

Kommentarer till vissa påståenden:

”Alla lärare behandlar tjejer och killar likadant.”

- Lärare är snällare mot tjejer om de gör fel. (Kille)
- Förväntas att killar bättre men i vår klass är det så. (Tjej)

”Killar uppmuntras till att spela instrument.”

- ”killideal-tjejer” gäller. Killar som sjunger och/eller spelar instrument.

”Killar och Tjejer får likadan feedback.”

- Vi får ej mkt feedback.

Flera svarar att det aldrig eller mycket sällan pratas om manliga och kvinnliga förebilder.